

פש"ר 3642-08-16
בקשות מס' 145 ו-137
פר"ק 3829-01-17
בקשה מס' 26
בפני כב' הנשיא, השופט א. אורנשטיין

בעניין: פקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש] התש"ם - 1980
ובעניין: פקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983

ובעניין: תרזליט בע"מ (בפירוק), ח.פ. 6-001574-51

המבקשת: לובי 99 (חל"צ), ח.פ. 515294171
באמצעות ב"כ עוה"ד נועה זלצמן רגב
רחוב מנחם בגין 65, תל-אביב
טלפון: 073-3745399; פקס: 077-3183460

- נ ג ד -

המשיבים: 1. יוסף בנקל, הנאמן על נכסי החייב, אליעזר פישמן
ומנהל מיוחד לחברת תרזליט בע"מ (בפירוק)
באמצעות ב"כ שבלת ושות'
רחוב ברקוביץ 4, מגדל המוזיאון, תל-אביב
טלפון: 03-7778333; פקס: 03-7778444

2. אליעזר פישמן ת.ז. 030302657

3. טובה פישמן ת.ז. 008833618
באמצעות ב"כ עוה"ד שלום גולדבלט ואח'
רחוב מנחם בגין 7 (בית גיבור ספורט), רמת-גן 52521
טלפון: 03-7549933; פקס: 03-7549934

4. ענת מניפז

5. איל פישמן

6. רונית פישמן אופיר

באמצעות ב"כ עוה"ד דוד לשם ואח'
רחוב ברקוביץ 4 (מגדל המוזיאון), תל-אביב
טלפון: 03-6968270; פקס: 03-6968277

7. רונית אבן

באמצעות עוה"ד אמיר ברטוב ואח'
מגדלי הארבעה, רח' הארבעה 30, תל אביב
טלפון: 03-6111000; פקס: 03-6133355

8. משרד המשפטים - כונס הנכסים הרשמי

באמצעות ב"כ עוה"ד רותי מזרחי
מרח' השלושה 2, תל-אביב
טלפון: 03-6899695; פקס: 03-6899728

9. מדינת ישראל - רשות המיסים

באמצעות ב"כ עוה"ד מוי רנצלר ויעל בן משה

10. בנק לאומי לישראל בע"מ

באמצעות ב"כ עוה"ד רונן מטרי ואח'

11. בנק הפועלים בע"מ

באמצעות ב"כ ירון אלכאורי ואח'

12. בנק דיסקונט בע"מ

באמצעות ב"כ עוה"ד אהוד ארצי ואח'

13. בנק מזרחי-טפחות בע"מ

באמצעות ב"כ עוה"ד אורי גאון ואח'

14. בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ
באמצעות ב"כ שי גרנות ואח'

15. בנק איגוד לישראל בע"מ
באמצעות ב"כ אסף אנגלרד ואח'

בקשה דחופה מטעם לובי 99 להצטרף להליכים שבכותרת כידיד בית המשפט ולצידה בקשה למתן הוראות

המבקשת, לובי 99 בע"מ (חל"צ) (להלן – "המבקשת"), מתכבדת לפנות לבית המשפט הנכבד, ולבקשו ליתן הוראות, כדלהלן:

- א. להורות על צירופה של המבקשת כידיד בית משפט להליכים שבכותרת, תוך מתן גישה מלאה לכל כתבי הטענות שהוגשו וההחלטות שניתנו במסגרת הבקשות שבנדון.
- ב. להתיר למבקשת, תוך 30 ימים ממועד היעדרות בית המשפט הנכבד לסעד המפורט בסעיף א' לעיל וצירופה כצד להליכים, להגיש בקשה לביטול פסק דינו של בית המשפט הנכבד מיום 21.7.2020 (להלן – "פסק הדין"), אשר ניתן במעמד צד אחד – קרי, בהיעדר המבקשת ומבלי שיוצג בדיון האמור האינטרס הציבורי, וזאת בהתאם להוראות תקנה 201 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן – "התקנות").
- ג. להורות על עיכוב ביצועו של פסק הדין ויישומו של הסדר הגישור שאושר בגדרו, וזאת עד להכרעה בבקשה אותה מתעדת המבקשת להגיש לביטול פסק הדין שניתן במעמד צד אחד.

ואלו נימוקי הבקשה:

א. פתח דבר

1. ביום 21.7.2020 ניתן פסק הדין שבנדון, במסגרתו אושרו שתי הצעות להסדרי גישור בהליך פשיטת הרגל ובהליך פירוק החברות בעניינו של החייב, מר אליעזר פישמן.
2. נוכח פעילותה ארוכת השנים של המבקשת בעניין הסדר החוב של מר פישמן, ונוכח צו איסור הפרסום שהוסר רק שלשום, בית המשפט הנכבד מתבקש להתיר את צירופה של המבקשת כידיד בית המשפט להליכים שבכותרת.
3. בנוסף, לאור החשש כי בהליך דנן הייתה חסרה מעורבותו של גורם שייצג את האינטרס הציבורי, בית המשפט הנכבד מתבקש להתיר למבקשת, תוך 30 ימים ממועד צירופה כצד להליכים, להגיש בקשה לביטול פסק דינו של בית המשפט הנכבד מיום 21.7.2020, אשר ניתן במעמד צד אחד, וזאת בהתאם להוראות תקנה 201 לתקנות, וכן להורות על עיכוב ביצועו של פסק הדין, וזאת עד להכרעה בבקשה לביטול פסק הדין.

ב. ההלכה בנוגע לצירוף "כידיד בית-משפט"

4. הלכה היא כי על הערכאה השיפוטית הדנה בסכסוך ליתן דעתה גם להיבטים כוללניים יותר החורגים מגדרי הסכסוך אשר מונח בפניה. לשם כך ניתנה בידי בית המשפט הסמכות לצרף להליך צדדים נוספים, בין אם מיוזמתו, בין אם לבקשת הצדדים, ובין אם לבקשת צד שלישי המבקש להצטרף להליך – וזאת על מנת שיוכל בית המשפט להכריע באופן יעיל ושלם בסוגיות המשפטיות העומדות להכרעה בפניו.

5. מתוך כך, קם מוסד ידיד בית המשפט אשר נועד לתרום לבית המשפט בבחינת סוגיה משפטית מורכבת, באמצעות הצגת גווייה השונים, על ידי מי שאינו צד ישיר לסכסוך הנדון. ידיד בית המשפט מהווה מעין צד נוסף להליך, שאינו דווקא ניטרלי ואובייקטיבי, אלא מייצג – מתוקף תפקידו או עיסוקו – אינטרס או מומחיות, שמן הראוי שישמעו בפני בית המשפט בסכסוך הספציפי:

"בצד הכלל העקרוני לפיו בפני בית המשפט מצויים בעלי הדין הנוגעים בסכסוך הספציפי [...] מצווה בית המשפט הדין בסכסוך ליתן דעתו – במקרים המתאימים לכך – גם להיבטים כוללניים יותר של הסכסוך שבפניו. מטעם זה, מוסמך לעתים בית המשפט לצרף צדדים להליך עצמו מיזמתו שלו, בכדי להכריע בסכסוך באופן יעיל ושלם [...] כך, מקום בו ישנו גוף ציבורי – שאמנם אינו צד ישיר להליך – אך יש לו אינטרס רחב בפתרון ההליך והיכרות עם המטרייה הנדונה, הרי שניתן לאותו הגוף להשמיע עמדתו בנדון בצד העותר, לו יש נגיעה אישית או ישירה לעניין. [...] בכך, יינתן ביטוי לאותם הגורמים המייצגים והמומחים, שיש להם עניין בנושא הדיון ויש בידיהם, בה בעת, לסייע לבית המשפט בגיבוש עמדה והלכה המשקפת נאמנה את מגוון המצבים והבעיות שבסוגיה שבפניו." (מ"ח 7929/96 כחלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נ"ג (1) 529, 554 (1999) (להלן - "פרשת כחלי")); להרחבה, ראו: ישראל דורון, מנאל תותרליג'ובראן, גיא אנוש וטל רגב "עשור לידיד בית-המשפט": ניתוח אמפירי של החלטות בתי-המשפט "עיוני משפט" 667 (2011); ישראל דורון ומנאל תותרליג'ובראן "לידתו והתפתחותו של ידיד בית-משפט" ישראל" עלי משפט ה 65 (2006).

6. הסמכות להחליט האם יש להיעתר לבקשה להצטרף "ידיד בית המשפט", ובאילו תנאים, נתונה לערכאה שבפניה נדון ההליך. בפסיקה נקבעו מספר קריטריונים שלאורם יש לבחון בקשות מסוג זה:

"אכן, בטרם תינתן לגוף או לאדם הזכות להביע עמדתו בהליך שבו אין הוא צד מקורי, יש לבחון את תרומתה הפוטנציאלית של העמדה המוצעת. יש לבחון את מהות הגוף המבקש להצטרף. יש לבדוק את מומחיותו, את ניסיונו ואת הייצוג שהוא מעניק לאינטרס שבשמו מבקש הוא להצטרף להליך. יש לברר את סוג ההליך ואת הפרוצדורה הנוהגת בו. יש לעמוד על הצדדים להליך עצמו ועל השלב שבו הוגשה בקשת ההצטרפות. יש להיות ערים למהותה של הסוגיה העומדת להכרעה." (פרשת כחלי, בעמ' 555) [ההדגשה אינה במקור]

7. בענייננו, לפי שיפורט להלן, יישום כלל המבחנים שנקבעו בפסיקה מלמד כי יש להיעתר לבקשה. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות כמבוקש במבוא לבקשה זו, ולצרף את המבקשת להליך דן כידידת בית המשפט.

ג. מעמד המבקשת ותרומתה להליך

1.1. לובי 99 – מהותו, פעילותו ועיקר הישגיו

8. המבקשת, לובי 99 (חל"צ), הינה הלובי הציבורי הראשון בישראל, ארגון המאגד כחברה ללא מטרת רווח (חל"צ) אשר שם לו למטרה לייצג את הציבור הרחב בהליכי חקיקה בנושאים חברתיים וכלכליים ולהוות "משקל נגד" ללוביסטים של הטייקונים והחברות הגדולות במשק.

9. למבקשת ישנם למעלה מ-7,000 חברים המשלמים דמי חבר מדי חודש, בסכום הנתון לבחירתם, ובתמורה מוקנית להם זכות הצבעה בבחירת הנושאים אותם מקדם הארגון. כיום המבקשת מהווה את מיזם מימון ההמונים הגדול בישראל, עם הכנסות של כ-250,000 ₪ מדי חודש.

10. המבקשת עוסקת בנושאים חברתיים וכלכליים בלבד (לא בסוגיות מדיניות או ביחסי דת ומדינה). בין הנושאים שנבחרו בתחילת דרכה של המבקשת, שבקידומם רואה המבקשת חשיבות רבה: הפרדת הון שלטון והרפורמה בבנקאות.

11. המבקשת עובדת עם חברי וחברות כנסת מכל תחומי הקשת הפוליטית, משרדי ממשלה ורגולטורים פיננסיים. בזמן פעילותה הקצרה (כארבע וחצי שנים) הצליחה המבקשת להגיע להישגים משמעותיים, ביניהם קידום חקיקת החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 וסיוע בחקיקת החוק שהטמיע ויישם את מסקנות ועדת ששינסקי 2, אשר עסקו בתמלוגים על משאבי טבע מים המלח.

2.ג. פעילות המבקשת בנושא הסדר החוב של מר אליעזר פישמן ותרומתה להליך

12. המבקשת הביעה התנגדות להסדר החוב של מר אליעזר פישמן כבר מתחילת הדרך, כשלנגד עיניה עומד האינטרס הציבורי הרחב. כך, למשל, ביום 25.1.2017 פנתה המבקשת ליו"ר ועדת הכספים של הכנסת בבקשה לחשוף את פרוטוקולי הדיונים שערכו הבנקים בנושא אישור ההלוואות שניתנו למר פישמן וגביית חובותיו, וכן לחשוף את הצעדים שנקט הפיקוח על הבנקים לאורך השנים בנוגע לפרשה זו; ביום 5.6.2017 פנתה המבקשת למפקחת על הבנקים בבקשה שתפעל לפסילת הסדר החוב של מר פישמן על-ידי הבנקים; וביום 6.6.2017 השתתפה נציגת המבקשת, עו"ד לינור דויטש, בדיון בוועדת הכלכלה בנושא "המתווה להסדר החוב של אליעזר פישמן ובני משפחתו".

המכתב ליו"ר ועדת הכספים מיום 25.1.2017 רצ"ב ומסומן "א";

המכתב למפקחת על הבנקים מיום 5.6.2017 רצ"ב ומסומן "ב";

העמודים הרלוונטיים מפרוטוקול הדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת מיום 6.6.2017 רצ"ב ומסומן "ג".

13. במסגרת זו אף הובילה המבקשת את המחאה הציבורית לדחיית הסדר החוב המוצע של מר פישמן ביוני 2017.

כתבה שפורסמה ב"TheMarker" ביום 9.6.2017 על פעילות המבקשת לדחיית הסדר החוב רצ"ב ומסומן "ד".

14. לא זו אף זו, המבקשת סייעה בקידום הקמת ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללוויים עסקיים גדולים (להלן – "ועדת החקירה הפרלמנטרית"). כך, למשל, פנתה המבקשת ביום 11.7.2017 לשרת המשפטים בבקשה להרחיב את סמכויותיה של ועדת החקירה הפרלמנטרית.

המכתב לשרת המשפטים מיום 11.7.2017 רצ"ב ומסומן "ה".

15. המבקשת ליוותה את הדיונים בוועדת החקירה הפרלמנטרית במשך קרוב לשנה וחצי. במסגרת זו שלחה המבקשת מספר ניירות עמדה לחברי הוועדה ונציגת המבקשת, עו"ד לינור דויטש, השתתפה בדיון שנערך ביום 11.3.2018. יתר על כן, יו"ר ועדת החקירה הפרלמנטרית אף הודה למבקשת במסגרת הדו"ח המסכם כאחד מ"ארגוני החברה האזרחית שנתמנו בכל מאוּדס להצלחתה של ועדת החקירה".

ניירות העמדה ששלחה המבקשת לחברי הוועדה רצ"ב ומסומנים "ו1"–"ו4";

העמודים הרלוונטיים מפרוטוקול הדיון שנערך בוועדת החקירה הפרלמנטרית ביום 11.3.2018 רצ"ב ומסומן "ז";

העמוד הרלוונטי מתוך הדו"ח המסכם של ועדת החקירה הפרלמנטרית רצ"ב ומסומן "ח".

ד. הסיבה לכך שבקשת ההצטרפות מוגשת רק עתה

16. כאמור, המבקשת פעלה בנושא הסדר החוב של מר פישמן משך למעלה משלוש שנים. לו המבקשת הייתה יודעת על ההסדר המתגבש ועל התנגדותו של עו"ד יוסי בנקל, הנאמן לנכסי החייב (להלן – "הנאמן"), היא הייתה

מבקשת להצטרף להליך בשלב מוקדם יותר. עם זאת, כיוון שעל התגובה המשלימה מטעם הנאמן הוטל צו איסור פרסום שהוסר רק שלשום, עם מתן פסק הדין, לא היה ביכולתה של המבקשת להתנגד להליך עד למועד זה (לעניין זה, ראה צו חיסיון מיום 13.4.2019 על החלטת המגשר הראשונה והבקשה לאישורה, צו איסור פרסום מיום 3.6.2020 על הצעת המגשר המעודכנת וצו איסור פרסום מיום 14.7.2020 על תגובתו המשלימה של הנאמן שהוגשה ביום 13.7.2020).

17. בהחלטתו מיום 24.6.2019 בתיק פרי"ק 17-01-3829 תרזליט בע"מ נ' כונס הנכסים הרשמי תל אביב עמד בית משפט נכבד זה על החשיבות של עקרון פומביות הדין, על אחת כמה וכמה כאשר מדובר בעניין הנוגע לאינטרס הציבורי:

"בעניין דנן, המדובר בהסתעפות נוספת של פרשת חדלות הפירעון של מר אליעזר פישמן והחברות שהיו בשליטתו, סוגיה הנמצאת במוקד העין התקשורתית והעניין הציבורי מזה מספר שנים, ואשר היוותה אחד הזרזים העיקריים להקמה בלתי-שגרתית של ועדת חקירה פרלמנטרית..."

18. משבית המשפט הנכבד הטיל צו איסור פרסום על חלקים נרחבים בהליך, מן הראוי לאפשר עתה את שמיעתן של עמדות שלא היו מיוצגות במהלכו.

ה. במסגרת הליך זה, האינטרס הציבורי הרחב לא יוצג

19. כפי שנפרט להלן, המבקשת סבורה כי במקרה זה, בו הנושים הינם הבנקים מזה ורשות המיסים מזה, מדובר בכספי ציבור – בין אם בכספי המיסים שכולנו משלמים; בין בכספי החסכוניות של הציבור המושקעים; באמצעות הגופים המוסדיים, במניות הבנקים; ובין בעובדה שהעמלות והריביות שציבור לקוחות הבנקים משלם נגזר, בין היתר, מההפסדים שהבנקים סופגים מקום שבו הם מוחלים על חובות ומסכימים ל"תספורות" בהיקפים של מיליארדי ₪. על כן, במקרה שבפנינו חייב להינתן פיתחון פה ויזכות עמידה" לגורם שייצג את האינטרס הציבורי.

20. על פניו, הממונה על הליכי חדלון פירעון ושיקום כלכלי (להלן – "הממונה") הוא הגוף האמון על ייצוג האינטרס הציבורי בהליכי פשיטת רגל. כך, סעיף 268 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018 קובע כי:

"תפקידו של הממונה לפעול לשמירת התקינות, היעילות וההגינות של הליכים לפי חוק זה ולשמירת האינטרס הציבורי בהליכים אלו" (ההדגשה אינה במקור).

21. עם זאת, לכל אורך ההליך נציגת הממונה סמכה ידה על עמדת הבנקים הנושים, אף שכפי שיפורט בהמשך האינטרס של מנהלי הבנקים נוגד את האינטרס הציבורי. בהקשר זה נפנה לדבריה של עו"ד סתיו, נציגת הממונה, בדיון שנערך בפני בית המשפט הנכבד ביום 15.7.2020:

"...יש לתת את הדעת לכך, שמדובר באנשים מקצועיים בעלי ניסיון שיכולים להעריך את ההצעה. הנושים נתנו את הסכמתם לאחר ששקלו שיקולי כדאיות ובחנו את החלופות האפשריות. בשים לב שמדובר בנושים מקצועיים ונוכח ההסכמה הגורפת של הנושים, אנחנו לא מוצאים להתערב בשיקול דעתם... בנסיבות שבפנינו ההסכמה הגורפת של הנושים מדברת בעד עצמה" (עמ' 22 לפרוטוקול הדיון האמור).

22. במסגרת גישה זו, נציגת הממונה לא בחנה כלל את תנאי ההסדר המוצע ובחרה לסמוך ידיה על נושים "מקצועיים". בכך חטא הממונה לתפקיד שהמחוקק הטיל עליו ולא מילא את תפקידו, כיועץ המקצועי של בית המשפט. משלא בחן הממונה בעצמו, או באמצעות מומחים מטעמו, את ההסדר, תנאיו, סבירותו והשפעתו העתידית על התנהלות הבנקים והנושים הגדולים, ממילא הוא התעלם מכל השיקולים הנוגעים לאינטרס הציבורי, שמהמחוקק קבע שעליו לייצג.

23. לו היה הממונה ממלא את התפקיד שהוטל עליו בדין, היה הוא טורח, בוחן, שוקל ומחווה את דעתו בפני בית המשפט הנכבד באשר להשפעתו של ההסדר, במסגרתו בני משפחת פישמן נותרים עם נכסים בשווי רב וזוכים לפטור גורף ביחס לתביעות שיוגשו נגדם, על אמון הציבור במערכת הבנקאית. יתר על כן, היה ראוי לתת משקל לחוסר ההלימה בין האינטרס של מנהלי הבנקים לבין האינטרס הציבורי, כפי שיפורט בהמשך.

24. בענייננו יש לתת משקל לשיקולים אלו לאור התייחסות בית המשפט העליון לעמדה הרואה את הבנקים כגוף דו-מהותי, עליהם חלות חובות אמון מוגברות. בהקשר זה נקבע ב-ע"א 1691/11 בנק לאומי למשכנתאות בע"מ נ' צוברי, פסי ב' לפסק דינו של השופט רובינשטיין (פורסם בנבו, 15.12.2015):

"בדומה לכך, הובעה העמדה כי התאגידים הבנקאיים הם גופים דו-מהותיים, וכנאלה חבים הם בחובות מן המשפט הציבורי, לרבות הגינות, סבירות, שיוון וכללי הצדק הטבעי (א' הראל גופים דו-מהותיים 16, 91-92 (תשס"ח-2008); בנק הפועלים בע"מ נ' קריסטין הורש, פ"ד (3) 248, 260 (2009); ת"א (מחוזי חיפה) 11-12-19332 שלש נ' בנק מזרחי טפחות, [פורסם בנבו] פסקה 18 (2014); ראו גם מי רובינשטיין ובי אוקון "הבנק כסוכנות חברתית" ספר שמגר – מאמרים ג' 819 (תשס"ג-2003). דעה זו, במדינה מסוגה של ישראל על תרבותה העסקית, יש לה לטעמי על מה שתסמוך [...] מכל מקום, היא המבנה המשפטי באשר יהא, ברי כי התאגידים הבנקאיים אינם ככל הגופים הפרטים, כאשר סטנדרט ההתנהגות המצופה מהם הוא מחמיר, וכך ראוי". (ההדגשות אינן במקור)

25. דווקא מצב דברים זה ממחיש ומצדיק את צירופה של המבקשת כידיד בית המשפט, על מנת שבפני בית המשפט הנכבד תובא תמונה רחבה של כלל העמדות הרלוונטיות.

1. בקשה לביטול פסק הדין שניתן במעמד צד אחד

26. תקנה 201 לתקנות מסדירה את נושא ביטול החלטות, שניתנו במעמד צד אחד:

"ניתנה החלטה על פי צד אחד או שניתנה באין כתבי טענות מצד שני, והגיש בעל הדין שנגדו ניתנה ההחלטה בקשת ביטול תוך שלושים ימים מיום שהומצאה לו החלטה, רשאי בית המשפט או הרשם שנתן את ההחלטה – לבטלה, בתנאים שייראו לו בדבר הוצאות או בענינים אחרים, ורשאי הוא, לפי הצורך, לעכב את ההוצאה לפועל או לבטלה; החלטה שמטבעה אינה יכולה להיות מבטלת לגבי אותו בעל דין בלבד, מותר לבטלה גם לגבי שאר בעלי הדין, כולם או מקצתם".

27. בהתאם לפסיקתם של בתי המשפט, קיימות שתי עילות לביטול החלטה שניתנה על-פי צד אחד: ביטול מחובת הצדק וביטול לפי שיקול-דעתו של בית-המשפט. עילת הביטול מחובת הצדק קמה מקום בו הכריע בית-המשפט בהעדרו של מבקש הביטול, על-אף שלא היה רשאי להכריע בהעדרו. מנגד, עילת הביטול מכוח שיקול-דעתו של בית-המשפט קמה במצבים בהם לא נפל פגם בעצם קיום הדין בהעדרו של מבקש הביטול, ולפיכך אין חובה להורות על ביטול החלטה. עם זאת, לבית-המשפט נתון שיקול-דעת להורות על הביטול האמור, בהתחשב בשאלה האם המבקש הציג טעם טוב להצדקת היעדרותו מההליך, וכן בהתחשב בהערכת סיכויי ההליך במידה וההחלטה תבוטל (ראה, למשל: ע"א 5000/92 בן-ציון נ' גורני, פ"ד מח(1) 830 (1994); עע"מ 8685/05 המועצה המקומית גדרה נ' משק פטר בע"מ (פורסם בנבו, 18.7.2010)).

28. בענייננו, יש לדון – ולבטל – את פסק הדין מכוח שיקול-דעתו של בית-המשפט. לציבור או לנציגיו לא התאפשר לקחת חלק בהסדר החוב של אליעזר פישמן אל מול נושיו, וזאת בעקבות החיסיון שחל על הליך זה.

29. על אף שהציבור ונציגיו אינם צדדים פורמליים להליך, יש לראותם כבעלי-דין "בפועל" לצורך זכותם לבקש את ביטול פסק דינו של בית המשפט הנכבד. בהקשר זה ראה את דבריו של כב' הנשיא ברק בבש"פ 658/88 חסן נ' מדינת ישראל, פ"ד מה(1) 670 (1991):

"צד אינו רק מי שעל-פי המסמכים הפורמאליים הוא בעל דין. צד הוא גם מי שנתקיים בעניינו הליך אשר הכריע בדבר זכותו "ההופלדיאנית" (בין זכותו במובן "הצר", בין חירות, בין כוח ובין חסינות)."

"גישה זו ראויה היא מבחינת המדיניות המשפטית, שכן היא מאפשרת למי שזכותו נפגעה בהיותו צד להליך שנוהל בעניינו, גם אם אינו צד פורמאלי, לערער על הפגיעה בו. אין בגישה זו פריצת גדר, שכן היא תוחמת עצמה אך למי שהיה צד להליך שנוהל בעניינו - בעל דין בפועל, במינחו של חברי, השופט שי לוי - ולא לכל אדם שנפגע כתוצאה מהליך שנוהל בעניינו של אחר."

30. ראה גם את דבריה של כב' השופטת שטרסברג-כהן בבג"ץ 188/96 צירינסקי נ' סגן נשיא בית-משפט השלום בחדרה השופט עמירם שרון, פ"ד נב(3) 721 (1998):

"נוכחים אנו לדעת כי המכנה הרעיוני המשותף לכל המצבים שבהם נפגע צד זר... להליך, מהחלטתו של בית משפט מהליך לא לו, פגיעה ישירה וממשית, מכנה זה מאופיין במגמה של חיפוש דרך להושטת סעד לנפגע כזה. מגמה זו נובעת מתחושת הצדק וההגינות כלפי אלה שנפגעו בצורה ממשית, משמעותית וללא צורך, בהליך שיפוטי לא להם."

31. דברים אלו נאמרו בהקשר זכותו של צד שאינו פורמלי לערער על הכרעה שיפוטית, אך יפים הם גם לעניינו בהקשר ביטול פסק דין על-ידי צד שאינו פורמלי.

32. ראו גם את פסק הדין בת"ע 1310/07 (נצרת) האפוטרופוס הכללי - חיפה נ' י.מ. (פורסם בנבו, 22.2.2009), שם התקבלה בקשת האפוטרופוס לנכסי נפקדים - שאיננו צד להליך - לביטול פסק דין שניתן בהעדר תגובה:

"פורמאלית, האנ"י אינו צד להליך, שכן הוא לא צורף באופן רשמי כנתבע בתובענה. עם זאת, סבורני, כי יש לאפשר לו להגיש בקשה לביטול פסק הדין, נוכח ההשלכות שיש לפסק הדין על זכויותיו הנטענות במקרקעין כאשר ממילא האנ"י הוא בגדר בעל דין נדרש ורלוונטי."

"[...] אומנם, בפרשת חסן נדונה שאלת קיומה של זכות הערעור לצד שאינו בעל דין, אך נראה כי הטעמים שהנחו את בית המשפט שם וההלכה שנתגבשה במסגרת אותו פסק דין כוחם יפה גם למקרה שלפנינו. בין אם נאמר שהאנ"י היה צד להליך או ידע על קיומו ובין אם לאו, יש להקל עימו, ולאפשר לו במקרה מיוחד זה, להגיש בקשה לביטול פסק הדין."

33. אי מתן אפשרות לציבור להציג עמדתו בפני בית המשפט הנכבד תעלה אף בגדר פגיעה בזכות הגישה לערכאות שהיא זכות חוקתית מקדמת דנא. כך נקבע בהקשר זה ב-(רע"א 8292/00 יוספי נ' לוינסון (פורסם בנבו, 27.2.2001)).

"ההתייחסות להליך ביטול פסק דין שניתן במעמד צד אחד נעשית על רקע ההכרה הבסיסית בקיומה של זכות גישה חוקתית לכל אדם לערכאות המשפט. זכות זו משקפת הכרה חוקתית בזכותו של הפרט לקיים דיון אמיתי, מלא והוגן בבית המשפט. האופי החוקתי של זכות הגישה לערכאות מקרין על הפרשנות העקרונית הניתנת להוראות סדר הדין, ומשליך על אמות המידה להפעלת שיקול הדעת השיפוטי המיושמות ביחס להסדרים הדיוניים הספציפיים. בכלל זה יש לדבר השלכה גם על המבחנים מתי ונאלו נסיבות ראוי לבטל פסק דין שניתן במעמד צד אחד מבלי שלצד האחר ניתן יומו בבית המשפט להעלות את הגנתו."

34. בעניינו אמנם ההליך כלל מספר צדדים (פושט הרגל אליעזר פישמן, הנושים והנאמן), אך ישנו צד נוסף שלא לקח חלק בהליך המשפטי, אך להכרעה בו חשיבות עצומה עבורו - והוא הציבור. בהקשר זה יפים לעניינו דבריו של המלומד פרופ' קלמנט:

"הדברים אמורים בעיקר בסכסוכים שלתוצאותיהם השלכות החורגות מגדר הצדדים הישירים להליך, ומגדר הזכויות והחובות מושא הסכסוך. אלה סכסוכים "ציבוריים" במהותם, שאינם מצומצמים למתווה "לינאר" משפטי צר. בלשונו של Fuller, סכסוכים אלה הם פוליצינטריים. פתרון הסכסוך המשפטי שבין הצדדים הישירים להליך משפיע על האינטרסים של רבים אחרים,

שהתנהגותם שלהם משפיעה בתורה על האינטרסים של הצדדים להליך המשפטי" (אלון קלמנט "צירוף צדדים זרים להליך המשפטי" ספר לזין (2013)).

35. המבקשת סבורה, מן הטעמים שיפורטו להלן, כי במסגרת הדיון בבקשות שבנדון לא ניתן כל משקל לאינטרס הציבורי, כך שהלכה למעשה, הדיון בבקשות – אשר אין חולק כי לציבור אינטרס מובהק בו ובתוצאותיו – התקיים במעמד צד אחד.

36. בנסיבות אלו, אף פסק דינו של בית המשפט הנכבד ניתן במעמד צד אחד, מבלי שהונחו בפניו הטעמים בעטיים ראוי, מבחינה ציבורית, לדחות את הסדר הגישור, ובכלל זאת אלו המפורטים להלן:

1.1. ההסדר מקל עם בני משפחתו של אחד הטייקונים החזקים במשק בשנים האחרונות

37. אמנם מר פישמן העמיד ערבויות אישיות לחובותיו, אך לאורך השנים הוא העביר לרעייתו ולילדיו נכסים רבים, כולל נדל"ן ומניות בחברות. לפי הערכות, שווי הנכסים שיוותרו בידיהם לאחר ההסדר יעמוד על כ-250 מיליון ש"ח. יתר על כן, במסגרת ההסדר בני משפחת פישמן זוכים לפטור גורף ביחס לתביעות שיוגשו נגדם, בין היתר בשל תפקודם כנושאי משרה בחברות הקבוצה, החבות לבנקים סכומי עתק.

38. המשמעות היא שהבנקים מוותרים על גביית חוב בהיקף אדיר, של כמה מאות מיליוני שקלים. לנוכח עמדת האמון, בעל תפקיד רשמי מטעם בית המשפט הנכבד, עולה השאלה האם הבנקים אכן עשו ככל יכולתם על מנת לאפשר את גביית חובותיו של מר פישמן מבני משפחתו, על דרך השבת הנכסים והזכויות שהעניק להם לאורך השנים ומיצוי הדין עמם כנושאי משרה בחברות הקבוצה.

39. מעבר להפסדי העתק שדרך פעולה זו גרמה לבנקים, היא גם מעבירה מסר בעייתי למגזר העסקי: על מנת להימנע מפירעון חובות יש להעביר נכסים וזכויות לבני המשפחה מבעוד מועד, וכך להרחיק אותם מידי הנושים.

2.1. אין הלימה בין האינטרס של מנהלי הבנקים לבין האינטרס הציבורי

40. במקרה דנן אין הלימה בין האינטרס של מנהלי הבנקים לבין האינטרס הציבורי. שניים מהנושים הגדולים של מר פישמן, בנק לאומי ובנק הפועלים, הם בנקים בבעלות הציבור, במובן זה שהחשכונות הפנסיוניים של הציבור מושקעים במניותיהם, וזאת בנוסף לכספי הציבור המופקדים בבנק. על כן, האינטרס הציבורי הוא להשאיר כמה שיותר נכסים בקופת פשיטת הרגל.

41. הבנקים, מנגד, כבר מחקו את החוב של מר פישמן בספריהם כיוון שמדובר ב"חוב אבוד". למנהלי הבנקים יש אינטרס נוסף, הסותר את האינטרס הציבורי: לשים סוף לפרשה שפגעה בתדמיתם הציבורית, במסגרתה הם חלוו למר פישמן מיליארדי שקלים ללא בטחונות הולמים, גם על חשבון היכולת שלהם לקבל סכומי כסף ניכרים ממשפחת פישמן.

3.1. ההסדר משקף תופעה רחבה יותר של היחס המועדף לו זוכים הטייקונים מהמערכת הבנקאית

42. מעבר לטעמים שפורטו לעיל, ההסדר משקף את היחס המועדף לו זוכים הטייקונים מהמערכת הבנקאית בכל הנוגע למתן אשראי ולגביית חובות, גם כאשר היקפם של אלו נאמד במיליארדי שקלים, בזמן שחובותיו של אדם מן השורה נגבים ממנו עד האגורה האחרונה – תופעה הפוגעת באמון הציבור במערכת הבנקאית. ועדת

החקירה הפרלמנטרית הטיחה ביקורת קשה על התנהלות הבנקים בכל הנוגע לטיפול באשראי לזוים הגדולים במשק. גם המפקחת על הבנקים לשעבר, ד"ר חדוה בר, קבעה כי הבנקים פיזרו הלוואות ענק לטייקונים ללא הצדקה כלכלית ורק בגלל "אפקט הילה". וכך אמרה ד"ר בר כאשר הופיעה בפני הוועדה ביום 25.11.2018:

"הסוג השני של המקרים שנמצאו – שזה החלק היותר משמעותי של המקרים שאנחנו דנים בהם היום, זה מקרים שלא עלה בהם חשד לניגוד עניינים או שיקולים זרים, אבל היו חולשות וסיכון גבוה. ולמה אנחנו מתכוונים לכך – לפרקטיקות חיתום שהן לא שמרניות, שהיום לא מקובלות על הפיקוח על הבנקים: אשראי לראש הפירמידה, מינוף מאוד גבוה, הסתמכות על שווי מניות, נגזרים ללא ביטחונות נזילים וכיוצא בזה. היה גם אפקט הילה. אנחנו הפיקוח על הבנקים הגדרנו את זה. ומה זה – הסתמכות יתר על ניסיון קודם עם הלווה והסתמכות פחותה מדי על המדדים האובייקטיביים והנתונים. מעבר לזה, ההלוואות היו מאוד, גדולות" (עמודים 4-5 לפרוטוקול הדיון האמור).

43. פשיטת הרגל של מר פישמן היא הגדולה ביותר שאירעה במדינת ישראל. חובותיו של מר פישמן נאמדו תחילה בכ-4 מיליארד ש"ח. לאחר מימוש נכסים שונים בידי הבנקים הם ירדו לכ-2.9 מיליארד ש"ח, ורובם כבר נמחקו ממאזני הבנקים. מעיון ראשוני בהתנגדות הנאמן עולה כי לטענתו **תרומת משפחת פישמן לקופת פשיטת הרגל קרובה לאפס!**

ז. הבקשה לעיכוב ביצוע של פסק הדין

44. כסעד משלים, ועל מנת שהמבקשת לא תמצא עצמה בפני מעשה עשוי, עת הצדדים להליך יחלו ביישום הוראותיהם ותנאיהם של הסדרי הגישור, מבוקש בזאת להורות על עיכוב ביצוע פסק הדין.

45. בהקשר זה יצוין כי המבקשת טבורה, מן הטעמים המפורטים בבקשה זו, כי סיכויי קבלת בקשתה לביטול פסק הדין הינם גבוהים, וזאת בהינתן העובדה כי על אף החשיבות והעניין הציבורי הרב בהליך, הדיון בבקשות התנהל באורח חסוי, הרחק מעיני הציבור, ולאור זאת אף לא ניתן כל משקל לאינטרס הציבורי.

46. זאת ועוד, המבקשת אף טבורה כי ככל שתקבל הבקשה לאחר שפסק הדין יבוצע, והוראות הסדר הגישור ייושמו, יהיה זה קשה מאוד ואף בלתי אפשרי להשיב את המצב לקדמותו, באורח שמטה את מאזן הנוחות באופן מובהק לטובתה ולטובת האינטרסים עברום היא פועלת. מאידך, עיכוב ביצועו של פסק הדין לתקופה של מספר חודשים, עד להכרעה בבקשת הביטול, אין בו כדי לפגוע כהוא זה במי מהצדדים להסכם הגישור שכן ממילא מדובר בסך הכל בהקפאת מצב קיים מזה קרוב ל-4 שנים, כאשר ישנו בעל תפקיד שפעילותו מפורקת על ידי בית המשפט הנכבד, אשר מן הסתם ידאג לכך כי הנכסים המיועדים להתממש במסגרת ההסדר לא יאבדו וערכם לא יירד.

47. בקשה זו נתמכת בתצהירה של עו"ד לינור דויטש, מנכ"לית המבקשת, לתמיכה בעובדות המנויות בה.

ח. סוף דבר

48. לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות כאמור ברישא הבקשה, להורות על צירופה של המבקשת כידיד בית המשפט להליכים שבכותרת; להתיר למבקשת להגיש בקשה לביטול פסק הדין, אשר ניתן במעמד צד אחד; וכן להורות על עיכוב ביצועו של פסק הדין, וזאת עד להכרעה בבקשה לביטול פסק הדין.

נועה זלצמן רגב, עו"ד
ב"כ המבקשת

תצהיר

אני הח"מ, לינור דויטש, ת.ז. 066122862, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת כולה ואת האמת בלבד, וכי אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהירה בזאת בכתב כדלקמן:

1. אני נותנת תצהיר זה כתומך בבקשה דחופה מטעם ארגון לובי 99 להצטרף כידיד בית המשפט ולצידה בקשה למתן הוראות (להלן – "הבקשה") המוגשת לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו.
2. העובדות שיפורטו להלן בתצהירי ידועות לי מידיעתי האישית, אלא אם כן צוין אחרת.
3. הנני מכהנת בתפקיד מנכ"לית לובי 99 (חל"צ), המבקשת בתיק זה.
4. לובי 99 בע"מ (חל"צ), הינו הלובי הציבורי הראשון בישראל, ארגון המאגד כחברה ללא מטרת רווח (חל"צ) אשר שם לו למטרה לייצג את הציבור הרחב בהליכי חקיקה בנושאים חברתיים וכלכליים ולהוות "משקל נגד" ללוביסטים של הטייקונים והחברות הגדולות במשק.
5. ללובי 99 ישנם למעלה מ-7,000 חברים המשלמים דמי חבר מדי חודש, בסכום הנתון לבחירתם, ובתמורה מוקנית להם זכות הצבעה בבחירת הנושאים אותם מקדם הארגון. כיום לובי 99 מהווה את מיזם מימון ההמונים הגדול בישראל, עם הכנסות של כ-250,000 ש"ח מדי חודש.
6. לובי 99 עוסק בנושאים חברתיים וכלכליים בלבד (לא בסוגיות מדיניות או ביחסי דת ומדינה). בין הנושאים שנבחרו בתחילת דרכו של הארגון, שבקידומם רואה הארגון חשיבות רבה: הפרדת הון שלטון והרפורמה בבנקאות.
7. לובי 99 עובד עם חברי וחברות כנסת מכל תחומי הקשת הפוליטית, משרדי ממשלה ורגולטורים פיננסיים. בזמן פעילותה הקצרה (כארבע וחצי שנים) הצליח הארגון להגיע להישגים משמעותיים, ביניהם קידום חקיקת החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 וסיוע בחקיקת החוק שהטמיע ויישם את מסקנות ועדת ששינסקי 2, אשר עסקו בתמלוגים על משאבי טבע מים המלח.
8. לובי 99 הביע התנגדות להסדר החוב של מר אליעזר פישמן כבר מתחילת הדרך. כך, למשל, ביום 25.1.2017 פנה נציג הארגון ליו"ר ועדת הכספים של הכנסת בבקשה לחשוף את פרוטוקולי הדיונים שערכו הבנקים בנושא אישור ההלוואות שניתנו למר פישמן וגביית חובותיו, וכן לחשוף את הצעדים שנקט הפיקוח על הבנקים לאורך השנים בנוגע לפרשה זו (נספח א' לבקשה); ביום 5.6.2017 פניתי למפקחת על הבנקים בבקשה שתפעל לפסילת הסדר החוב של מר פישמן על-ידי הבנקים (נספח ב' לבקשה); וביום 6.6.2017 השתתפתי בדיון בוועדת הכלכלה בנושא "המתווה להסדר החוב של אליעזר פישמן ובני משפחתו" (החלק הרלבנטי מפרוטוקול הדיון מצורף כנספח ג' לבקשה).
9. במסגרת זו לובי 99 אף הוביל את המחאה הציבורית לדחיית הסדר החוב המוצע של מר פישמן ביוני 2017 (כתבה שפורסמה על פעילותנו בנושא מצורפת כנספח ד' לבקשה).

10. לובי 99 סייע בקידום הקמת ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים (להלן – "ועדת החקירה הפרלמנטרית"). כך, למשל, פניתי ביום 11.7.2017 לשרת המשפטים בבקשה להרחיב את סמכויותיה של ועדת החקירה הפרלמנטרית (נספח ה' לבקשה).
11. לובי 99 ליווה את הדיונים בוועדת החקירה הפרלמנטרית במשך קרוב לשנה וחצי. במסגרת זו שלחתי מספר ניירות עמדה לחברי הוועדה (נספחים ו1-4 לבקשה) והשתתפתי בדיון שנערך ביום 11.3.2018 (החלק הרלבנטי מפרוטוקול הדיון מצורף כנספח ז' לבקשה). יתר על כן, יו"ר ועדת החקירה הפרלמנטרית אף הודה ללובי 99 במסגרת הדו"ח המסכם כאחד מ"ארגוני החברה האזרחית שנרתמו בכל מאודם להצלחתה של ועדת החקירה" (העמוד הרלבנטי מהדו"ח המסכם מצורף כנספח ח' לבקשה).
12. כאמור, לובי 99 פעל בנושא הסדר החוב של מר פישמן משך למעלה משלוש שנים. לו לובי 99 היה יודע על ההסדר המתגבש ועל התנגדותו של עו"ד יוסי בנקל, הנאמן לנכסי החייב (להלן – "הנאמן"), הוא היה מבקש להצטרף להליך בשלב מוקדם יותר. עם זאת, כיוון שעל התגובה המשלימה מטעם הנאמן הוטל צו איסור פרסום שהוסר רק שלשום, עם מתן פסק הדין, לא היה ביכולתו של לובי 99 להתנגד להליך עד למועד זה.
13. אני סבורה כי במקרה זה, בו הנושים הינם הבנקים מזה ורשות המיסים מזה, מדובר בכספי ציבור – בין אם בכספי המיסים שכולנו משלמים; בין בכספי החסכונות של הציבור המושקעים, באמצעות הגופים המוסדיים, במניות הבנקים; ובין בעובדה שהעמלות והריביות שציבור לקוחות הבנקים משלם נגזר, בין היתר, מההפסדים שהבנקים סופגים מקום שבו הם מוחלים על חובות ומסכימים ל"תספורות" בהיקפים של מיליארדי ₪.
14. למיטב ידיעתי, פשיטת הרגל של מר פישמן היא הגדולה ביותר שאירעה במדינת ישראל. חובותיו של מר פישמן נאמדו תחילה בכ-4 מיליארד ש"ח. לאחר מימוש נכסים שונים בידי הבנקים הם ירדו לכ-2.9 מיליארד ש"ח, ורובם כבר נמחקו ממאזני הבנקים. מעיון ראשוני בהתנגדות הנאמן עולה כי לטענתו תרומת משפחת פישמן לקופת פשיטת הרגל קרובה לאפס!
15. אני סבורה, מן הטעמים המפורטים בבקשה, כי סיכויי קבלת הבקשה לביטול פסק הדין הינם גבוהים, וזאת בהינתן העובדה כי על אף החשיבות והעניין הציבורי הרב בהליך, הדיון בבקשות התנהל באורח חסוי, הרחק מעיני הציבור, ולאור זאת אף לא ניתן כל משקל לאינטרס הציבורי.
16. זהו שמי זו חתימתי וכל אשר הצהרתי אמת.

חתימת המצהיר/ה

הנני מאשר כי ביום 23.7.2020 הופיעה בפני עו"ד נועה זלצמן, גבי לינור דויטש שזיהה עצמו ע"י ת.ז. ואחרי שהזהרתיו כי עליו להצהיר את האמת וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, אשר את נכונות הצהרתו הנ"ל וחתם עליה.

נועה זלצמן רגב, עו"ד
מ.ר. 79449

נועה זלצמן, עו"ד

תוכן נספחים

המכתב ליו"ר ועדת הכספים מיום 25.1.2017	נספח "א"
המכתב למפקחת על הבנקים מיום 5.6.2017	נספח "ב"
העמוד הרלוונטי מפרוטוקול הדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת מיום 6.6.2017	נספח "ג"
כתבה שפורסמה ב"TheMarker" ביום 9.6.2017 על פעילות המבקשת לדחיית הסדר החוב של מר אליעזר פישמן	נספח "ד"
המכתב לשרת המשפטים מיום 11.7.2017	נספח "ה"
נייר עמדה ששלחה המבקשת לחברי ועדת החקירה הפרלמנטרית ביום 19.11.2017	נספח "ו"
נייר עמדה ששלחה המבקשת לחברי ועדת החקירה הפרלמנטרית ביום 21.10.2018	נספח "ז"
נייר עמדה ששלחה המבקשת לחברי ועדת החקירה הפרלמנטרית ביום 16.12.2018	נספח "ח"
נייר עמדה ששלחה המבקשת לחברי ועדת החקירה הפרלמנטרית ביום 10.3.2019	נספח "ט"
העמודים הרלוונטיים מפרוטוקול הדיון שנערך בוועדת החקירה הפרלמנטרית ביום 11.3.2018	נספח "י"
העמוד הרלוונטי מתוך הדו"ח המסכם של ועדת החקירה הפרלמנטרית	נספח "יא"

נספח "א"

המכתב ליו"ר ועדת הכספים

מיום 25.1.2017

25.1.2017

לכבוד:
ח"כ משה גפני
כנסת ישראל

באמצעות דוא"ל

חבר כנסת נכבד,

הנדון: בקשה לחקר התנהלות הבנקים והפיקוח על הבנקים בפרשת ההלוואות לפישמן ולדנקר

1. בחודשים האחרונים נחשפים פרטים מטרידים על התנהלות הבנקים לאורך שנים רבות מול אנשי העסקים אליעזר פישמן ונוחי דנקר. הבנקים סיפקו להם הלוואות ענק ללא בטחונות מספקים, מה שמעלה תמיהה וספק לגבי מערך השיקולים שהפעילו הבנקים הן במתן ההלוואות, הן ב"גלגול" ההלוואות והן בטיפול הרך במיוחד שהעניקו הבנקים ללווים, כאשר אלה לא עמדו בהתחייבויות שלהם. לדוגמה, הלווים המשיכו לנהל את עסקיהם ולמשוך משכורות עתק מהחברות, בעודם נתונים בחובות שאין ביכולתם להחזיר. סכומי ההלוואות היו כה גבוהים עד שבנק הפועלים עומד בפני מחיקת חוב של כ-2 מיליארד ₪ לפישמן לבדו.
2. כשלון מערך השיקולים של הבנקים עולה באופן ברור מדברי נציגי מערכת המשפט:
  - א. כב' השופט אורנשטיין, על ההלוואות שניתנו לדנקר: "בית משפט זה הן בהליכי חדלות פירעון, לא נתקל במקרה כה קיצוני, שבו ניתנו אשראים על ידי מוסדות פיננסיים, קל וחומר בסכומים כה ניכרים, ללא כל ביטחונות"
  - ב. המנהל המיוחד לנכסי פישמן, עו"ד יוסי בנקל על הלוואות פישמן: "ניתן לומר באופן החלטי כי בפנינו פשיטת הרגל הגדולה ביותר בתולדות מדינת ישראל"
3. היות והבנקים נתונים לפיקוח בנק ישראל, הנמצא תחת פיקוח ועדת הכספים, יש לדעתנו הכרח לחקור את התפקוד המערכתי לאורך השנים. לצערנו, פרשות אלו חושפות כשל סיסטמתי הנמשך מספר עשורים, של אי התערבות הפיקוח על הבנקים, ממשל תאגידי לקוי ויישור קו עם נורמות מקצועיות ואתיות פסולות. חשוב לציין כי תפקיד הפיקוח על הבנקים הוא חזות תפקוד המדינה בדאגה לשמירת האינטרס הכלכלי של אזרחיה ובאכיפת מערכת חוקים כלכלית אשר מחויבת לציבור הרחב.
4. ברצוננו להדגיש כי למרות שמכתבנו נוגע ספציפית לשני לוויים, פישמן ודנקר, כוונתנו היא שיש לחשוף ולתחקר את כל המקרים הדומים. באם יש לבנקים לוויים נוספים שלקחו הלוואות ענק ללא בטחונות מספקים, יש לאתר אותם ולבדוק את תהליכי קבלת ההלוואות גם במקרים הללו.
5. אנו מאמינים כי בידה של ועדת הכספים לא רק להפיק לקחים מכישלון הפיקוח על הבנקים והמשטר התאגידי בבנקים, אלא גם לדאוג שהדברים אלו לא יישנו גם בעתיד.

6. לפיכך אנו מבקשים:
- א. לחשוף את פרוטוקולי הדיונים שערכו הבנקים הן בנושא אישור ההלוואות לדנקנר ופישמן והן בנושא גביית החובות. דגש מיוחד צריך להינתן לפרוטוקולי הדיונים שקדמו להתנגדותם של הבנקים להפעיל כינוס נכסים לנכסיו של פישמן.
  - ב. לחשוף את הצעדים שנקט לאורך השנים הפיקוח על הבנקים בנוגע לפרשות ספציפיות אלה ובנוגע לצעדים אופרטיביים למניעת הישנות פרשות דומות בעתיד. באופן פרטני, דו"חות הפיקוח, ככל שישנם כאלו, הנוגעים למתן ההלוואות לדנקנר ולפישמן וההנחיות שהוציא הפיקוח על הבנקים למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.

לתשובתך, נודה.

בברכה,

ברק גונן, יו"ר צדק פיננסי, רכז קואליצית הארגונים החברתיים
 ד"ר הראל פרימק, יו"ר צדק פיננסי
 אבי לב, לובי 99
 ספיר בלוזר, ישראל 2050
 פז כהן, מנכ"ל אנו
 ד"ר שלי גוטפריד, הציבור החדש
 גלעד א. סברדלוב, מנכ"ל ישראל יקרה לנו

מכותבים - חברי ועדת הכספים:

ח"כ נאוה בוקר
 ח"כ דוד ביטן
 ח"כ זהבה גלאון
 ח"כ יצחק וקנין
 ח"כ מכלוף מיקי זוהר
 ח"כ מנואל טרכטנברג
 ח"כ מיקי לוי
 ח"כ אראל מרגלית
 ח"כ בצלאל סמוטריץ
 ח"כ אחמד טיבי
 ח"כ אורן חזן
 ח"כ באסל גטס
 ח"כ רחל עזריה
 ח"כ עודד פורר
 ח"כ מיקי רוזנטל

נספח "ב"

המכתב למפקחת על הבנקים

מיום 5.6.2017

ישראל 2050

ישראל יקרה לנו

05/06/17

לכבוד
ד"ר חדווה בר
המפקחת על הבנקים

ג.נ.

הנדון: הסדר החוב של אליעזר פישמן

1. אנו פונים אליך בדחיפות וקוראים לך לפעול לפסילת הסדר החוב על ידי הבנקים.
2. לאישור הסדר החוב תהיה השפעה מערכתית רעילה על שוק הבנקאות, על אמון הציבור ועל המשק בכלל. מטרתנו הינה לתקן את העיוותים הקיימים בשוק הבנקאות שמאפשרים את מקרי פישמן.
3. הציבור זכאי לדעת כיצד אירע הכשל של מתן האשראי לפישמן. הליכי פשיטת הרגל הם הדרך הראויה לטיפול במצב זה, כאשר הסכמת הבנקים להסדר נושים בו נגבים אחוזים בודדים מהחוב מעלה חשש כבד שכל מטרתה של ההסכמה היא להימנע מהחקירות שיבצע הנאמן לכשיוכרז פישמן כפושט רגל.
4. על אף שמצבו הכספי הרעוע היה ידוע במשך שנים, ראשי הבנקים העבירו לפישמן כספים ללא בטחונות, מסיבות שטרם הובהרו עד היום (ניתכן כי שליטתו באמצעי תקשורת הייתה המניע). אם כן, זו מעילה בתפקידם תוך סיכון יציבות הבנקים.
5. ניכר כי הבנקים שואפים לסיים את הפרשה מהר ככל האפשר ולמנוע דיון מעמיק בשאלה - כיצד הגיעו למצב בו מחקו כ-4 מיליארד ש"ח מההון העצמי שלהם. כפי שפורסם, פישמן עצמו, נערך למעלה מעשור לפשיטת הרגל תוך הסתרת נכסיו.
6. **הפיקוח על הבנקים כרגולטור מייצג את האינטרס הציבורי.** קבלת הסדר החוב ואי הכרזתו של פישמן כפושט רגל, היא הרסנית מבחינה ציבורית מסיבות רבות:
  - א. **שולחת מסר של מדיניות איפה ואיפה**, אין דין בעל הון כדין אזרח רגיל, מה שמוביל לפגיעה קשה באמון הציבור בבנקים וברגולטור.
  - ב. **מקשה על ירידה לחקר האמת**: כיצד קרה שהבנקים אפשרו את מתן ההלוואות, מה היו המניעים שלהם והחשוב מכל - מה ניתן לעשות כדי למנוע הישנות מקרים אלו בעתיד?
  - ג. **משדרת מסר לחייבים אחרים שהמערכת ניתנת לניצול** ושכדאי לדאוג מראש להסתיר נכסים. בעקבות זאת עולה הסיכון שנחווה גל של "הסדרים" דומים, שיגרמו להפסדים נוספים של כספי ציבור.

ישראל 2050

ישראל יקרה לנו!

ד. פוגעת באמון הציבור ביכולתה של המערכת להפיק לקחים ולתקן את עצמה.

7. אי פעולה מצדך עשויה לא רק לפגוע באמון הציבור במערכת הבנקאית אלא גם באמון הציבור במפקחים עליה ולהוביל למסקנה שמא לרגולטורים יש ממה לחשוש, ושהם מעדיפים שאחד המתדלים הכלכליים הגדולים בתולדות המדינה ייסגר בחדרי חדרים מבלי שתיוודענה הסיבות, המניעים, הדרכים והאחראים למצב שנוצר.

8. לפיכך אנו קוראים לך לייצג את האינטרס הציבורי עליו את מופקדת, ולנקוט עמדה ברורה בעד חקירה ובדיקה מערכתית תוך פעולה נחושה בכל הכלים העומדים לרשותך על מנת להביא לכך שהצדק ייעשה וייראה גם כלפי בעלי הון שהמערכת הבנקאית הפצה ביקרם.

בברכה,

עו"ד לינור דויטש, סמנכ"ל לובי 99

ברק גונן, יו"ר צדק פיננסי, רכז קואליצית הארגונים החברתיים

ד"ר הראל פרימק, יו"ר צדק פיננסי

ספיר בלוזר, ישראל 2050

פז כהן, מנכ"ל אנו

ד"ר שלי גוטפריד, הציבור החדש

גלעד א. סברדלוב ישראל יקרה לנו

יוסי שאול, חדר המצב-צדק חברתי

נירית מוסקוביץ, מנכ"ל המשמר החברתי

העתקים:

ד"ר קרנית פלוג- נגידת בנק ישראל

פרופסור דוד האן- כונס הנכסים הרשמי

ח"כ איתן כבל- יו"ר וועדת כלכלה

ח"כ איילת נחמיאס ורבין- וועדת הכלכלה

חברי וועדת הכלכלה של הכנסת

נספח "ג"

העמוד הרלוונטי מפרוטוקול הדיון
בוועדת הכלכלה של הכנסת

מיום 6.6.2017

הכנסת

הכנסת העשרים
מושב שלישי

פרוטוקול מס' 512
מישיבת ועדת הכלכלה
יום שלישי, י"ב בסיון התשע"ז (06 ביוני 2017), שעה 12:45

סדר היום:

המתווה להסדר החוב של אליעזר פישמן ובני משפחתו

נכחו:

חברי הוועדה:

איתן כבל – היו"ר
יוסי יונה
איילת נחמיאס ורבין
רועי פולקמן
נורית קורן

חברי הכנסת:

חיים ילין
מיקי לוי
יוליה מלינובסקי
בצלאל סמוטריץ'
יעל כהן-פארן

מזמנים:

–	פקיד שומה מפעלים גדולים, רשות המיסים, משרד האוצר	אבי בכר
–	עוזר ראשי ברשות המיסים, משרד האוצר	יעל בן משה בוך
–	ממונה על פירוקים ופשיטות רגל, משרד האוצר	מזל רנצלר
–	סגנית פקיד שומה למפעלים גדולים ברשות המיסים, משרד האוצר	עדי וולק
–	האפוטרופוס הכללי והכונס הרשמי, משרד המשפטים	דוד האן
–	סגנית האפוטרופוס הכללי והכונס הרשמי, משרד המשפטים	סיגל יעקבי
–	עו"ד ייעוץ וחקיקה, משרד המשפטים	מיכל אלבז
–	משפטן, ייעוץ וחקיקה, משרד המשפטים	יוסף חיים זינגר
–	עו"ד, בנק ישראל	רונן ניסים
–	דובר, בנק ישראל	יואב סופר
–	סגן דובר, בנק ישראל	אורי ברזני
–	פיקוח על הבנקים, בנק ישראל	ורד יפת
–	פיקוח על הבנקים, בנק ישראל	אור סופר
–	עו"ד, המנהל המיוחד לנכסי אליעזר פישמן בכינוס נכסים	יוסף בנקל
–	עו"ד, המנהל המיוחד לנכסי אליעזר פישמן בכינוס נכסים	אלון קזיוף
–	עו"ד, המנהל המיוחד לנכסי אליעזר פישמן בכינוס נכסים	ליאור לפיד
–	כלכלנית, איגוד הבנקים	גלי כספרי
–	מנהל קשרי חוץ, איגוד הבנקים	טיבי רבינוביץ
–	מחלקה כלכלית, התנועה למען איכות השלטון בישראל	נילי אבן-חן
–	מנהל תחום חקיקה ומדיניות, התנועה למען איכות השלטון בישראל	דניאל דושניצקי
–	"לובי 99"	לינור דויטש

ועדת הכלכלה
06/06/2017

- אליסה מלכה דברה
- מנכ"לית עוז בנקים לא מעל לחוק, מלכ"ר
- שלום גולדבלט
- שדלן/ית, עורך דין שמייצג את אליעזר פישמן
- גילי ברנר
- שדלן/ית (קונטקטי בע"מ), מייצגת את איגוד חברות הביטוח בישראל

מנהל/ת הוועדה:

לאה ורון

רישום פרלמנטרי:

יפעת קדם

המינופים, יש פה דברים שהם על פניו ממש לא הגיוניים. אני לא חושב, חברת הכנסת קורן, שכמו שאני מקבל מידי פעם - רוצה 20 אלף שקל? חייג, אז פישמן קיבל - רוצה 100 מיליון? חייג עכשיו בנק הפועלים הוט-ליין.

נורית קורן (הליכוד):

לא, אבל נתנו לו.

רועי פולקמן (כולנו):

אני מניח שבדקו איזה שהם מסמכים. אני חושב שיש כאן אירוע שאליו חייבים להידרש, שקשור לא רק במנגנוני האישורים במערכת הבנקאית הישראלית, אלא באותם שלייקס שאמורים להיות בתהליך המתן, כי בסוף שרשרו כאן, הציגו ערבויות, הציגו מינופים כפולים, העבירו כספים מהלווה למשפחה, לחברה אחרת, לכל מיני דברים. זה כמעט, לא נעים לי להגיד - -

איילת נחמיאס ורביץ (המחנה הציוני):

כשאמרתי את זה, אמרו שאני אומרת דברים שהם לא מדויקים, למרות שזה מה שכתב המנהל המיוחד.

רועי פולקמן (כולנו):

סליחה שפספסתי בתחילת הדברים, אני רק אומר שאנחנו לא נגד אנשי עסקים, אנחנו נגד מקורביזציה במערכת הבנקאית. אמרתי הרבה פעמים פה בוועדה, אנחנו משק קטן. ברור שפישמן מכיר את הטלפונים של מי שצריך להכיר, והם מכירים אותו, והם נפגשים בבר מצוות, בבת מצוות. על עניין הנהלים האלה אנחנו צריכים לעשות דיון.

היו"ר איתן כבל:

תודה, חבר הכנסת פולקמן. שני דברים אחרונים. עורכת הדין דויטש, בבקשה.

לינור דויטש:

אני רוצה להגיד שתי נקודות קריטיות. אנחנו חייבים להכריז על פישמן כפושט רגל, מהסיבה הפשוטה שזה בלתי נתפס. מעבר לפגיעה באמון הציבור שיאבד את כל אמונו במערכת הבנקאית, בבית המשפט וברגולטור, מעבר לכל זאת, העובדה שמחר בבוקר הוא יכול לקום ולהקים חברה חדשה, או ללכת לכהן כדירקטור בחברה אחרת - - אז תגידו, לא, יעברו יום יומיים, יעבור חודש, יעברו חודשיים, יעברו שנתיים. ברגע שאתה לא מכריז עליו משפטית כפושט רגל, אין לך שום דרך למנוע את זה, ולכן מחכים שהציבור מה? יישן, יירדם, ועוד שנתיים, עוד שנה הוא פשוט יקים חברה חדשה וימשיך את חייו, אחרי שהכספים שלקח, שלנו, לעולם לא יחזרו. זה משחו בלתי נתפס בעיני, ולכן אסור לאשר, חייבים להכריז עליו כפושט רגל.

הדבר הנוסף שאני חייבת להדגיש פה, שלא מספיק עלה פה, זה הכשל הרגולטורי. דיבר פה סגן המפקחות על הבנקים.

היו"ר איתן כבל:

התייחסנו לכשל הרגולטורי. זה לב ליבו של העניין מבחינתי.

לינור דויטש:

אני חושבת שהעמדה הלא שקופה של בנק ישראל בעניין הזה - אין פה שום לקיחת אחריות - -

היו"ר איתן כבל:

תודה, לינור. אליסה, שני משפטים.

נספח "ד"

כתבה שפורסמה ב"TheMarker"
ביום 9.6.2017 על פעילות המבקשת
לדחיית הסדר החוב של מר אליעזר
פישמן

"די, נמאס": הכירו את הצעירים שהכריזו מלחמה על השיטה שעוזרת רק למיליארדרים

הם צעירים, דעתנים ונלהבים, ומבינים שכדי להשיג משהו בישראל של 2017 צריך לצעוק, לעורר פרובוקציה ולהכיר מקרוב את חוקי המשחק. בשבוע שבו בוטל הסדר החוב של פישמן, קואליציית הארגונים החברתיים לתחום הבנקאות מתחייבת להיות בכל מקום שבו ההון והשלטון קרובים מדי

17:51 09.06.2017 מאת: **חגי עמית, איתן אבראל**

החבורה שעמדה בכניסה לבניין משרד המשפטים בדרום תל אביב, שבו התקיים הדין בנוגע להסדר החוב של אליעזר פישמן ביום שלישי השבוע, היתה מצומצמת. ההודעה ברשתות החברתיות, שבישרה על ההפגנה נגד הסדר החוב, יצאה כמה שעות קודם לכן — ורק כ-20 אנשים הגיעו.

אלא שהקבוצה הקטנה הזאת היתה מאורגנת. הם ניצבו עם מגפונים, הרבה שלטים — ועשו הרבה רעש. הם חילקו לעוברים ושבים מחקים וגזרים ושאלו אותם אם כמו פישמן, גם הם רוצים למחוק את החוב שלהם — או מעדיפים את "הגזר של אליעזר".

הם צבאו על דלתות הבניין והתמקדו בלובשי החליפות שנכנסו למשרדי כונס הנכסים הרשמי בזה אחר זה כדי לדון על ההסדר. עורכי הדין של כל הבנקים הגדולים, ושל פישמן עצמו, נאלצו לעבור דרכם ולהתמודד עם סיטואציה לא נעימה של חבורה זועמת שצורחת לעברם ממרחק אפסי את הסיסמאות "ההסדר לא יעבור" ו"העם דורש חקירה". עם או בלי קשר, באותו ערב, עם תום הישיבה פורסם כי נושי פישמן בלמו את הסדר החוב שהוצע להם — הסדר שגילם בתוכו תספורת בשיעור של 92% על חובות של 1.7 מיליארד שקל.

יום למחרת, בעודנו יושבים עם חלק מהחברים שנכחו בהפגנה, אנחנו מנסים להבין מהם עד כמה הזעם שהציגו היה אמיתי.

"אני יודע שצעקתי באגרסיביות. לא קיבלתי דף מסרים מאף אחד, אלה היו הרבה אמוציות. אני לא מנכ"ל או מייסד של ארגון חברתי, אלא סטודנט פשוט, ואתמול הרגשתי שדי, נמאס לי", מסביר **יהושע מלק**, 29, קיבוצניק מהצפון, בוגר תוכנית המנהיגות החברתית-כלכלית של התאחדות הסטודנטים בשם "ישראל 2050" ומתמחה בלובי 99 — מיזם חברתי-כלכלי ללא מטרת רווח, שנאבק בלוביסטים מסחריים בכנסת במטרה לקדם אינטרסים ציבוריים רחבים.

"היינו יושבים פה אתכם אם לא היינו צועקים? זו השאלה האמיתית", אומר **עילם לשם**, 27, מנכ"ל משותף בישראל 2050. "אנחנו עושים את העבודה שלנו כבר שלוש שנים. נפגשנו עם המון גורמים. שמעת על ההפגנות שעשינו מול בנק ישראל והפיקוח על הבנקים? מול בתים של ח"כים? כדי להגיע לתקשורת צריך לפעול. החלחול התודעתית עובר דרך ההפגנות", הוא אומר.

"זה מתקשר לעניין של ללמוד מהמומחים בתחום — גם בעבודה עם התקשורת. אנחנו מנצלים כלים שהמומחים משתמשים בהם. כדי להיות בחדשות של שמונה בערב, צריך לצעוק דברים לא מנומסים ולחלק מחק וגזר — גם אם זה יכול להיראות מגוחך. זה מה שתופס את מי שצריך להיות פס. זו מחאה חכמה. לבוא ולהפגין 100 אלף איש — זה לא דווקא הדבר הנכון. להתפקד למפלגות זה הדבר נכון. להיות 15 איש מתחת למשרד של מקבלי החלטות ולהפריע להם כשהם רוצים ללכת הביתה — זה הדבר הנכון. אז אם צריך להיות פרובוקטיבי, זה מה שנעשה", מוסיף מלק.

"אנחנו לא חבורה של אזרחים שקנו עיתון, קמו בבוקר, אמרו משהו קורה פה — ומהדהדים איזה מסר שמישהו נתן להם", אומר ברק גזן, 40, יו"ר משותף של ארגון צדק פיננסי ומורה לתחום הסייבר בתיכונים. "אנחנו עושים עבודת חריש ועוברים דרך כל הגורמים הרלוונטיים: עוזרים פרלמנטרים, משרדי ממשלה, רגולטורים, שר משפטים, יועץ משפטי לממשלה ועוד. עוברים דרך כולם כדי לקבל את התמונה המלאה ביותר שאפשר על מה שקורה, ובהתאם לכך מעבירים את המסרים שלנו. אנחנו חוקרים וניזונים מהמידע הגלוי ולפעמים מתוך משרדי ממשלה. הגענו למצב שבמקרים מסוימים אנחנו יודעים על דברים שקורים מאחורי הקלעים של המערכת, ומשתמשים בידע הזה כדי לפצח את מה שקורה".

מלבד לשם, גזן ומלק יושבים אתנו גם לינור דויטש, 34, עורכת דין והלוביסטית הציבורית הראשונה מלובי 99, שהתייצבה להפגנה נגד פישמן עם בנה התינוק; ספיר בלזר, 27, סטודנטית למדעי הרוח במרכז האקדמי שלם בירושלים וממייסדי ארגון ישראל 2050; יוני בלסבלג, 36, מירושלים, אחראי דיגיטל וקהילה בארגון "אנו", המסייע במאבקים וביוזמות חברתיות; אבי לב, 38, האחראי על קשרי ממשל בארגון לובי 99; גיא גלוברמן, 29, מנכ"ל משותף בישראל 2050; יפתח בריל, 37, עורך ומתרגם וממקימי המשמר החברתי; תמר בראודה, 39, עורכת דין ופעילה חברתית במשמר החברתי; ענבר בזק, ממייסדי תנועת עצמאים עושים שינוי; אסף נתיב, 25, מארגון 2050; פז כהן, יזם עסקי ומנכ"ל ארגון אנו; ועומר ביאלר, 27, סטודנט וחבר בתוכנית ישראל 2050.

כולם משתייכים לחבורה שאירגנה את ההפגנה הקטנה נגד הסדר החוב של פישמן, קבוצה המגדירה את עצמה כקואליציית הארגונים החברתיים לתחום הבנקאות. כשהם התנגדו לכך שהמפקחת על הבנקים, ד"ר חדוה בר, שבעברה היתה בכירה בבנק לאומי, תטפל בחקירת בנק לאומי בפרשת העלמות המס של לקוחות הבנק בארה"ב — הם חילקו מכלי שמנת לאנשי בנק ישראל. לפני שבועיים הם חילקו ביצים לאותם אנשים כסמל למה שחסר בבנק בטיפול בפרשת פישמן. במקביל, הם מנהלים פעילות שוטפת ברחוב, בכנסת, בתקשורת ובאינטרנט בתחומים המטרידים אותם.

גם אם בערב יום שלישי הם הצטיירו כחבורה של אנשים זועמים וחסרי שליטה, בפועל מדובר בקבוצה קרה ומחושבת, שמנהלת מאבק מאורגן היטב למען המטרות שהיא מגדירה לעצמה. הקבוצה הזאת מורכבת מכשמונה גופים, ובתחום הבנקאות הם מחלקים ביניהם את הפעולות הננקטות — גם אם ניכר בכל אחד מהם שהוא לא יוותר על הקרדיט שלדעתו ראוי לקבל הארגון הספציפי שלו. במפגש עמם ניכר כי הם צעירים אידאליסטים, אבל לא נאיבים ומבינים היטב שכדי להשיג משהו בישראל של 2017, צריך להבין מהם חוקי המגרש שבו מתקבלות החלטות. רובם לא גדלו בשכונות מצוקה וחלק לא קטן מהם מקבל משכורת מהארגון שבו הם פועלים. כשאנחנו שואלים אותם לגבי עובדה זו הם מתקוממים.

"אני אראה לך תלוש המשכורת שלי ואז תבין שזה לא נקרא שמשלמים לי", מוחה דויטש.

"זה לא מקרי שאיש מאתנו לא מגיע משכונות מצוקה. אנחנו עובדים עם בעלי עסקים שנלחמים על הישרדות. בסופו של דבר, מה שמטריד אותם ומה שהם יכולים לרכז בו את המאמץ שלהם הן הבעיות היומיומיות שלהם. אנחנו יכולים לפעול ולטפל בבעיות מבניות

ארוכות טווח ולא רק בבעיות היומיומיות בזכות ההזדמנות והכלים שיש לנו", אומרת בלזר.

"אנחנו 'אזרחים מקצועיים'. הדור שלנו צריך להבין שאנו חיים במציאות אחרת. הוא צריך להבין כמה חלשה המדינה ועד כמה היא מוחזקת על ידי גורמים שלא רואים את טובת הציבור. יש לנו הבנה שאנחנו יכולים ויש לנו זכות וחובה להיות מעורבים יותר ולהיות אזרחים מקצועיים ולשבור את הפרדיגמה שלימדו אותנו בכיתה י', שאומרת: 'תלכו להצביע פעם בארבע שנים וזהו — כך תממשו את הזכות האזרחית שלכם'. להיות אזרח זה אומר שכל אחד ימצא את הדברים שמעניינים אותו ויפעל סביבם. אם נמשיך להיות אפתיים ולבהות באוויר ולהיות בורים בנושאים האלה, המצב רק יחמיר, כי מי שכן מעורב בתהליכים הם אנשים אינטרסנטים שמרוויחים הרבה מאוד מהדרך שבה הדברים מתנהלים", היא מוסיפה.

אף אחד מכם לא כלכלן, אתם לא משפטנים, ועדיין אתם מתוכחים על נושאים כמו מתווה הגז או ההסדר עם פישמן מול מומחי משפט ודיני חברות שחושבים אחרת מכם. על מה נשען הביטחון שלכם?

גונן: "דווקא העובדה שאני לא מומחה בדיני חברות ומציג את עצמי כאזרח שמתעניין פותחת לי דלתות. בנוסף, אנחנו ניזונים ממידע מבפנים. במערכת הציבורית יש אנשים שאכפת להם, אנשים שנותנים לנו מידע מקצועי ממוקד — כי חשוב להם. יש הרבה גורמים טובים במדינה ואנחנו ומנסים להשתמש בזה".

דויטש: "האמירה שכלכלה היא תחום למומחים בלבד פשוט לא נכונה. עם כל הכבוד למה שלומדים באוניברסיטה — זו הרי בדיחה. השיח הזה, שלפיו רק אם אתה עובד בפנינסים אתה יכול להבין, הוא שיח של הדרה. הייתי עורכת דין מסחרית וכשאתה לומדת את התחומים האלה לעומק אני מבינה בהם מספיק. לא צריך להיות גאון הדור בשביל זה. אם יושבים עם מומחים ומתייעצים אתם, מהר מאוד אפשר להבין במה מדובר. לעוסקים בתחום יש אינטרס לומר 'אתם לא אנשי מקצוע'. יש עניין של מה צודק ומה לא צודק, ומה מוסרי ומה לא מוסרי, גם אם תעטוף את זה במיליון פלפולים משפטיים".

בריל: "העובדה שכל המומחים לא מסכימים עם האזרחים החובבנים אינה נכונה. כל מי שחשוף לשיח האקדמי בשנים האחרונות יודע שיש הרבה ביקורת על השיח הפוליטי, על המבנה המשפטי שמאפשר לבעלי הון להשתלט על המשאבים על חשבון אחרים. יש הרבה מומחים רציניים שמטילים ספק בתנאים הקיימים. העובדה שיש כאלה שמסתמכים על המצב המשפטי הקיים כדי לומר שההתנהלות לגבי פישמן היא מה שהיה צריך לעשות — רק אומרת שהמצב צריך תיקון".

איך מחליטים שהגיע זה הזמן לצאת להפגנה? הרי היו בנושא ההסדר עם פישמן עשרות דיונים.

לשם: "כי עכשיו זה המאני-טיים. עכשיו יש נקודת החלטה. כשזה מגיע לנקודה הזאת, קל יותר לגייס אנשים למחאה כי הם מבינים שמדובר בחוב הכי גדול שהבנקים עשו לגביו הסדר — בלי להכריז על פשיטת רגל של החייב. מאבקים מהסוג הזה מגיעים לציבור כשהאבסורד המוסרי הוא כזה שגם האדם ברחוב מבין ומזדעזע ממנו. ארגונים כמונו אמנם פועלים שנים, אבל קשה לשכנע את האדם ברחוב — עד שזה מגיע לרמה הזאת.

"גם במקרה של ההפגנות בפתח תקוה מול הבית של היועץ המשפטי לממשלה בנוגע לחקירה של נתניהו — הן גדלו משום שאורן סימון, אדם בודד שעמד בכיכר העיר עם שלט ועליו ציטוט מהמקורות, נעצר על כך".

לב: "הפעילות שלנו מחולקת בין הכנסת, מאחורי הקלעים של מסדרונות הממשלה, הרחוב והתקשורת — ואנחנו פועלים בסינרגיה. ברפורמה בבנקים, שעליה הוכרז בסוף 2015 במטרה להגביר את התחרותיות במערכת הבנקאות — פעילי ישראל 2050 הכינו ניירות עמדה לכולם".

בלוזר: "גם אנחנו שואלים את עצמנו מתי הפגנה היא הכלי האפקטיבי ביותר שאתו נצליח ברגע נתון להשפיע על מקבלי החלטות. אנחנו פועלים מתוך ידיעה שהמערכת ותהליכי קבלת ההחלטות הם מורכבים, ואנחנו רוצים לפגוש כל נקודה שבה מתקבלות ההחלטות. לכן, אנחנו פועלים בכנסת ובוועדת הרפורמות.

"אם רגולטור מבנק ישראל מגיע ב-6:40 לחניון בעבודה שלו — אנחנו נגיע ב-6:30 כדי לפגוש אותו. זו פעילות שטח מדויקת והיא מחאה חכמה. היא כוללת כתיבת מכתבים לוועדות מקצועיות; שימוש בפלטפורמות דיגיטליות דרך חדר המצב של ארגון צדק חברתי; והגעה לשטח כשאנו מבינים שזה הזמן שבו אפשר כבר לצאת לשטח, לפגוש פנים אל פנים את הנושאים ולומר להם: 'הציבור נמצא כאן וגם אותו אתם צריכים לייצג'".

דויטש: "יש בינינו סינרגיה. לובי 99 הוא ארגון שלא מארגן הפגנות. אנחנו פועלים בכנסת ובהחלטות הממשלה. בנוגע לרפורמה בבנקאות — עבדנו בתיאום עם ישראל 2050 כשאנחנו הזרוע המבצעת מול מקבלי ההחלטות ומשאירים להם לטפל בח"כים בהפגנות ולמלא שורות בוועדות הרפורמות במקומות שבהם יש בעיות עם הלוביסטים. ההפגנה האחרונה הגיעה מתוך הבנה שהעבודה מול הרגולטור לא נושאת פירות. היא לא הספיקה. הוצאנו מכתבים, פנינו לוועדה, פעלנו מאחורי הקלעים מול המפקחת על הבנקים וראינו שאי-אפשר להתקדם באמצעים המקובלים וצריך לשלוף נשק נוסף שארגון ישראל 2050 יכול לתת".

בלוזר: "במקרים רבים הפגנה מאפשרת להיפגש עם מקבלי ההחלטות. למשל, לפני שנתיים לראשונה היתה הפגנה נגד בנק ישראל. זה היה סביב מינוי חדוה בר, כשאנחנו התנגדנו לכך שהיא תוכל לחקור את פרשת הלבנת ההון בבנק לאומי. בזכות ההפגנה הוזמנו לדבר עם מקבלי ההחלטות".

בלסבלג: "ההפגנה מבטאת את העובדה שהציבור מעוצבן. כשביקשנו ואיפשרנו לציבור לעשות זאת, ראינו את זה בכך ששלחו דרכנו יותר מ-3,000 מיילים למנהלי הבנקים, למפקחת על הבנקים ושר האוצר".

זה לא מגיע ישירות לשר האוצר. יש לו איזה עוזר שמוחק את המיילים.

בלסבלג: "זה ישירות למייל שלהם. מעבר לכך, גם אם העוזר של השר לא יכול לעבוד כי לתיבה שלו מגיע עוד מייל ועוד מייל ועוד מייל — זה משפיע".

דויטש: "לכמה ועדות מגיעים 15 ח"כים מכל המפלגות, כולל ח"כים כמו סמוטריץ'? זו כמות האנשים שהגיעו לוועדת הכלכלה לדיון על פישמן".

זה בגלל התקשורת והטלוויזיה. הם רוצים את החשיפה.

דויטש: "זה מייצג הלך רוח. הכנסת היא פני הציבור והם מריחים את הלך הרוח הציבורי".

נתיב: "פישמן הוא אולי מקרה יוצא דופן, אבל הוא מקרה קל להבנה יחסית".

דויטש: "פישמן הוא המסגור שדרכו אפשר למכור את זה. האתגר הכי גדול שלנו כחברה אזרחית הוא לתרגם לאדם הפשוט את המצב. אותו אדם שיצא לרחוב למחות על מחיר הקוטג' לא מצליח לעכל את המשמעות של מחיקת מיליארדי שקלים לבעלי הון".

זה מוביל אותנו לשאלה — מה עשה לכם פישמן? הבן אדם בן 75, הקרובים אליו טוענים שהוא חולה. הוא לא סוס מת? זו לא התעללות בגופה?

גונן: "לא מעניינת אותי הפרסונה של פישמן. הוא לא המקרה הראשון שהיה פה של שמטית חובות במיליארדים. השיטה שמאפשרת למקרה פישמן לקרות — זה מה שמפריע לנו. השיטה הזאת מבוססת על מתן אשראי של הבנקים בלי ביטחונות, בלי שיהיה ברור על סמך מה נותנים לו את הכסף. זה על סמך זה שהוא החזיק בעיתון כלכלי, 'גלובס'. המטרה של הבנקים היתה לשמור על המצב הקיים בשוק ועל הרגולציה הקיימת שמאפשרת להם להתנהל במערכת לא תחרותית — ואנחנו יוצאים נגד זה, נגד העובדה שהפיקוח על הבנקים נכשל בסיפור הזה ולא עשה את תפקידו במשך שני עשורים, ונגד המערכת עצמה, שלא ייצגה את האינטרס הציבורי ולא מנעה את זה.

"אנחנו חושבים שצריך לקחת את ההזדמנות שנוצרה ולתרגם אותה לכך שהפיקוח יהיה פחות רופס, שיפרסמו את השתלשלות העניינים סביב מתן האשראי — כדי שיתוקנו הכשלים. מישהו צריך לספר לנו מה היה שם. השבוע הופיע סגן המפקחת על הבנקים ואמר: 'אנחנו מטפלים בבנקים מאחורי הקלעים'. מה זה מאחורי הקלעים? תראו לאן הטיפול שלכם הביא אותנו עד עכשיו. הדברים צריכים להיות חשופים בעין הציבורית. זה גם תפקידכם בתור עיתונות.

"המטרה הגדולה יותר שלנו היא להשתמש בזה לטובת רפורמה אמיתית בענף הבנקאות. הרפורמה בבנקאות שעברה חקיקה נמצאת כיום בסוג של הקפאה, במטרה שבסופו של דבר לא יהיו בנקים שהם גדולים מכדי ליפול, בנקים שיכולים לשחק בכספי הציבור כדי לשמור על המעמד הדואופוליסטי או המונופוליסטי שלהם".

בלוזר: "קואליציית הארגונים החברתיים נאבקת כבר שלוש שנים במטרה שהרפורמה בענף הבנקאות תשנה את התנהלות המערכת במובן עמוק יותר. פישמן הוא רק סימפטום. הבעיה העמוקה היא שהבנקאים יודעים שהם לא ייתנו דין וחשבון על מה שקרה, שאין יכולת לכמת את פעילות המפקחים על הבנקים. כל הדברים שמאפשרים תספורות, מאפשרים גם התנהלויות כושלות של הבנקים בישראל, ואנו כציבור לוקחים אחריות כי זה העתיד הפיננסי שלנו. אם לא נטפל בזה היום וננצל את הזדמנות שיש — כי השטח משתנה — זה לא יקרה.

"הרפורמה בענף הבנקאות התרחשה גם בזכות הלחץ שהפעילה הקואליציה. אם לא נצא כציבור ונפעל גם ברחובות ונשתמש בכל הכלים הדמוקרטיים שיש לנו — לא נשנה את השיטה מבפנים. במקום זאת, נראה עוד ועוד סימפטומים שעולים לנו הרבה מאוד כסף".

דויטש: "ההסדר עם פישמן הוא בזיוני ואי-ההכרזה עליו כפושט רגל תהיה מחדל בלתי נתפש. אם לא תהיה חקירה, איש לא ייקח אחריות ולא יינתן דין וחשבון. זה מעבר למדיניות האיפה והאיפה החמורה שיש פה בין האדם הפשוט שרודפים אותו עד חורמה בגלל 50 אלף שקל — ואני יכולה להראות את הפניות והמיילים שאנחנו מקבלים מאנשים שלקחו להם את הבית ועיקלו להם את חשבון הבנק בגלל חוב של 5,000 שקל — ופישמן על המיליארד וחצי שהוא מוחק ילך הביתה אל הווילא שלו בסביון שאותה הוא יפנה רק בעוד שנתיים, ובינתיים כל ילדיו והבני דודים שהוא חילק להם מתנות מהכסף שלנו ימשיכו ליהנות. זה משהו שאין לעבור עליו לסדר היום.

"השתיקה המערכתית של כולם כבר יותר מעשור היא בזיונית. אם עכשיו יוותרו לו, הפגיעה באמון הציבור בבית המשפט, במערכת הבנקאות וברגולטור תהיה אנושה. זה ייתן את הגושפנקה הרשמית לכך שדין כדאם רגיל לא כדונו — וכסף הוא מה שעושה את ההבדל הזה. ואם אנחנו מידרדרים לתחתית התהום הזאת של העולם הכלכלי, זו לא המדינה שבה גדלתי או שבה אני רוצה לחיות".

בריל: "פישמן הוא מקרה בודד שמסמל מדיניות שלמה. אנו עוקבים אחרי החקיקה בכנסת באופן שוטף ובנובמבר 2016 ועדת השרים לחקיקה ואחריה כל הח"כים של הקואליציה הפילו הצעת חוק שהיתה אמורה להטיל מגבלות על אנשים כמו פישמן. למשל, לחייב אותם להפסיק להיות הבעלים של חברה שיש בה הסדר חוב או לא לאפשר לגופים מוסדיים לקנות אג"ח בעתיד מחברות של אנשים שהגיעו להסדר. מדיניות החקיקה מגינה על אנשים כאלה".

גלזברמן: "הציבור הרחב לא מספיק מבין את הנושאים האלה ובוחר לא להתעסק בהם. בקיץ 2011 יצאו המונים לרחוב על מחיר הקוטג' — שהוא פחות מהותי — אבל בזה, כשיש עניין עצום של מערכת הבנקאות והשלטון במה שיקרה, אנשים לא מתעסקים. צריך לעשות שינוי עמוק בתפישה של החברה האזרחית לגבי הדברים שבהם היא אמורה להילחם ואיך היא אמורה להשפיע. הרבה אנשים מרגישים שאין מה לעשות ושם המחאה לא שינתה מספיק — מה כבר אפשר לעשות. צריך להסביר להם שאפשר לעשות ואסור להתייאש".

נתיב: "אחת הבעיות שלנו היא שאלה אותם אנשים שמגיעים להפגנות. מול הבית של היועץ המשפטי לממשלה בפתח תקוה אתה רואה את אותם אנשים".

דויטש: "יש דברים שבהם המחאה החברתית עשתה שינוי. בעוד שב-2009 הנושאים האלה לא עניינו אף אחד, כיום אין חבר כנסת שלא רוצה שיציירו אותו כמי שעובד לטובת הציבור. זה שבנק ישראל נפגש אתנו לא פעם — למרות הביקורת שלנו כלפיו — ומנסה ליצור שיח ושינוי מעיד על כך. זה הכל פירות של מחאה חברתית. אנשים מבינים שהכללים משתנים. זה לוקח זמן, אבל אנו בעיצומו של תהליך. יש הפנמה של המנוולים שינו את הכללים".

מה היעדים שלכם ל-2017?

לשם: "יישום מסקנות ועדת שטרומ".

גונן: "במלים אחרות, יישום חקיקה שלא מיושמת".

בלוזר: "כדי שזה יקרה אנו דורשים עכשיו יעדים מדידים מועדת היישום — מה הולך לקרות ומתי. כרגע הם לא עושים את זה".

לב: "יש חוק. הם היו צריכים להביא מדידים ליישום והביאו דף ריק פחות או יותר, אמירה ריקה של 'אנו צריכים להגביר תחרות'. אנחנו אומרים: 'יש חוק, נגמר המשחק. תיישמו אותו'".

יש שינוי ביחס אליכם? לפני שלוש שנים ליגלגו על המחאה נגד מתווה הגז, שבה נטען שמדובר בתבונה צעירים עם נרגילות שיפגעו במדינה.

לשם: "בסוף מעט אנשים במקומות הנכונים עושים שינויים גדולים. אנחנו מסתכלים קדימה. הקיץ הזה הולך להיות הקיץ של המחאה נגד כל הכשלים של מערכת הבנקאות. העובדה שכבר 50 שנים לא קם בנק בישראל היא הסיפור — והאזרחים אומרים די".

גונן: "הבנו שבשביל צדק חברתי לא מספיק לצעוק. כדי שיהיה שינוי צריך לפרק את הבעיה. אנחנו לוקחים את חזון הצדק החברתי ומפרקים אותו כדי לטפל בו".

נספח "ה"

המכתב לשרת המשפטים מיום

11.7.2017

11.7.17

לכבוד

ח"כ איילת שקד

שרת המשפטים

ג.ג.

הנדון: סמכויות ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא פרשת פישמן

הופתענו לגלות כי החלטת להתנגד ברגע האחרון להצעה להרחיב את סמכויות הוועדה הפרלמנטרית בנושא האשראי לפישמן ובעלי הון אחרים ולא לאפשר הקניית סמכויות זימון של מנהלי הבנקים והרגולטורים שהיו אמונים על החלטות. מיותר לציין כי החלטתך מעקרת את הקמת ועדת החקירה מתוכן ונוטלת ממנה כל סיכוי לאפקטיביות ו"שיניים".

כנציגי ציבור רחב של אזרחים אנו מבקשים להזכיר לך כי בנושא משבר מניות הבנקים ב-1983 הוקמה ועדת חקירה ממלכתית עם כל הסמכויות אשר בעקבותיה נוסחו המלצות משמעותיות שהסתיימו בהעמדה לדין של כל הבנקאים שהיו מעורבים במשבר.

גם בעניין שבנדון ארע משבר חמור אשר מצדיק בדיקה מקיפה ומלאה שלצערנו הגופים הרגולטורים לא ביצעו.

אי לכך אנו סבורים שכשרת המשפטים מוטלת עליך החובה לעשות כל מאמץ על מנת לקדם חקירה מלאה של אשר ארע בשנים הללו במתן האשראי בהיקפים כה משמעותיים לפישמן ולמספר בעלי ממון אחרים שהסתיימו בחלולות פרעון פשיטת רגל ו/או "תספורות".

דרך המלך הייתה כמובן הקמת ועדת חקירה ממלכתית בהתאם לחוק ועדות חקירה תשכ"ט-1968. לצערנו הממשלה בחרה לא לפעול כך.

לפיכך הדרך השניה היא להקנות סמכויות מתאימות לוועדה פרלמנטרית לרדת לחקר האמת למען ופקו הלקחים לטובת אזרחי ישראל.

אם ההצעה הרחבה שעלתה בוועדת הכנסת אינה על דעתך בשל חשש ממשמעויות כלליות יותר על סמכויות הכנסת, ניתן לנסח את תיקון החקיקה כך שיהיה מותאם בלעדית לנושא שבנדון כפי שאישרה המליאה, לרבות הסמכויות המתאימות לזימון מנהלי הבנקים הרלבנטים ורגולטורים לשעבר, תוך נקיטת האיזונים המתאימים, כגון קביעת רוב מיוחס בוועדה, קבלת חוות דעת היועץ המשפטי לממשלה ו/או יועמ"ש הכנסת לפני זימונם.

אנו קוראים לך למלא את תפקידך, לפעול למען הציבור ולהביא לחקירת הכשל המערכתי הן של מערכת הבנקאות והן של שומרי הסף הממונים עליה, כדי למנוע את הישנות המקרים.

בברכה,

עו"ד לינור דויטש, לובי 99

עו"ד דניאל דושינצקי, מנהל מחלקת חקיקה, התנועה לאיכות השלטון

ברק גונן, יו"ר משותף צדק פיננסי, רכו קואליציית הארגונים החברתיים

ד"ר הראל פרימק, יו"ר משותף צדק פיננסי

ספיר בלוזר, ישראל 2050

עילם לשם, ראש תחום אחריות אזרחית, התאחדות הסטודנטים והסטודנטיות בישראל

הציבור החדש

אנו

לובי

ישראל 2050

התאחדות הסטודנטים והסטודנטיות בישראל

الاتحاد الطلابي والطلابات في اسرائيل
NATIONAL UNION OF ISRAELI STUDENTS

ישראל יקרה לנו!

פז כהן, מנכ"ל אנו
ד"ר שלי גוטפריד, הציבור החדש
נירית מוסקוביץ, מנכ"לית המשמר החברתי
גלעד א. סברדלוב, ישראל יקרה לנו

העתקים:

- ח"כ יואב קיש- יו"ר ועדת הכנסת וחבר ועדת החקירה הפרלמנטרית
- ח"כ איתן כבל- יו"ר ועדת הכלכלה ועדת החקירה הפרלמנטרית
- ח"כ דוד ביטן- יו"ר הקואליציה
- ח"כ חיים ילין- חבר ועדת החקירה הפרלמנטרית
- ח"כ איילת נחמיאס ורבין- חברת ועדת החקירה הפרלמנטרית
- ח"כ יגאל גואטה- חבר ועדת החקירה הפרלמנטרית
- ח"כ רוברט אילטוב- חבר ועדת החקירה הפרלמנטרית
- ח"כ רועי פולקמן- חבר ועדת החקירה הפרלמנטרית
- ח"כ בצלאל סמוטריץ'- חבר ועדת החקירה הפרלמנטרית
- ח"כ דב חנין- חבר ועדת החקירה הפרלמנטרית
- ח"כ משה גפני- חבר ועדת החקירה הפרלמנטרית
- ח"כ עיסאווי פריג'- חבר ועדת החקירה הפרלמנטרית

נספח "ו"

נייר עמדה ששלחה המבקשת לחברי
ועדת החקירה הפרלמנטרית ביום

19.11.2017

19/11/2017

לכבוד

חברי ועדת החקירה הפרלמנטרית

כשלי הפיקוח על הבנקים בפרשת הקצאות אשראי ללווים משמעותיים

1. אמון הציבור הישראלי במערכת הכלכלית וברגולטורים, שעומדים על המשמר על מנת למנוע שערוריות פיננסיות, הינו חיוני ליציבות המשק. האירועים שהיוו בסיס להקמת ועדת החקירה מעוררים שאלות קשות לגבי התנהלותה של המערכת הכלכלית, המערכת הבנקאית, כמו גם תהיות על דרך ההתמודדות של הרגולטורים עם התופעות שארעו.
2. כדי למקסם את תוצאות ועדת החקירה, חשוב להתייחס לפרשת פישמן לא רק כפרשה פרטית (אשר גם אותה יש לברר לאור מעמדו של מר פישמן בדגש על העיתון שהיה בבעלותו) אלא לבחון את המערכת הבנקאית ודרכי פעולתה כמו גם את התנהלות הרגולטור – בנק ישראל.
כלומר, יש לאתר את הכשלים השיטתיים ולבצע את השינויים הנדרשים במטרה לחזק את המערכת הפיננסית ואת הרגולטור המרכזי המופקד עליה.
3. בחקירת הכשלים יש לבחון ראשית כל את המערכת העובדתית שהתרחשה בשנים הללו:
 למי ניתן אשראי, באילו היקפים, מה היו הבטוחות וכיצד נערכו המלווים לקבלת החזר ההלוואות.
 המערכת העובדתית שהתרחשה באותן שנים קריטיות חיונית להבנת המערכת האקולוגית שבה פעלה המערכת הכלכלית הישראלית: מי היו הלווים הגדולים, מי היו המלווים, מה היו הביטחונות שניתנו או שהתבקשו, כיצד אושרו היקפי האשראי שניתנו וכיו"ב. לגישתנו, פרישת המערכת העובדתית חיונית להבנת המתרחש במערכת הכלכלית הישראלית באותן שנים ובפני הועדה עומדת הזדמנות פז לברר את העובדות ולהציגן לציבור בצורה ברורה ומבוססת.
4. בנוסף אנו מבקשים להתמקד בתפקידו של הרגולטור, הפיקוח על הבנקים. זאת מהסיבות המעשיות הבאות:
 א. הרגולטור הוא שקובע את חוקי המשחק. הבנקים ייטענו שהם בסך הכל פועלים לפי הכללים.
 ב. הרגולטור הוא משרת ציבור ואילו הבנקים הם גורמים עסקיים, לפיכך הרגולטור הוא האחראי המרכזי לשמירה על האינטרס הציבורי.
 ג. הרגולטור נתון לפיקוח הכנסת וניתן לדרוש ממנו חשיפה ושקיפות, שמורכב יותר לדרוש מגופים מסחריים.
5. בהקשר תפקידו של הרגולטור ברצוננו למקד את ועדת החקירה בנקודות הבאות:

נושא	סטטוס נוכחי	מצב רצוי
א. הגדרת אחריות הפיקוח על הבנקים	הפיקוח מגן בעיקר על יציבות הבנקים	הפיקוח משקלל את האינטרס הציבורי, הכולל גם הפסדים שנגרמים לציבור, הגברת הריכוזיות במשק ואמון הציבור במערכת.
ב. קידום שקיפות	צעדים של ענישה שנוקט הפיקוח אינם מובאים לידיעת הציבור	בדומה לארה"ב, פעולות האכיפה (סנקציות, קנסות) נמצאות באתר הבנק הפדרלי
ג. סנקציות אישיות על בנקאים שכשלו	אין עדות לכך שבנקאים שכשלו נושאים באחריות אישית ומשלמים מחיר כלשהו על הכשלים	הפיקוח על הבנקים יוצר נורמה של אחריות של נושאי משרה בכירים ודירקטורים לכשלים שמתרחשים במהלך כהונתם
ד. שימוש בכלי האכיפה שהחוק מאפשר לפיקוח	הפיקוח אינו עושה שימוש בסמכויות שהמחוקק מקנה לו	הפיקוח משתמש בכל סל הכלים שהקנה לו המחוקק

א. הגדרת אחריות הפיקוח על הבנקים – סוגיות מפתח:

מהי אחריותו של הפיקוח על הבנקים? האם הפיקוח מגן על טובת הציבור באופן רחב או מתמקד רק בסוגיית יציבות הבנקים?
כזכור, מצבו של פישמן היה ידוע למעלה מעשור. בחינת התנהלות הפיקוח על הבנקים לאורך השנים תאפשר לקבוע האם הפיקוח נקט עמדה אקטיבית בה ראה עצמו כגורם הבוחן גם את תחום הקצאת האשראי, או שבחר בעמדה פסיבית. הגנה על האינטרס הציבורי ראוי שתכלול לא רק את יציבות הבנקים אלא גם הגנה על המשק מפני הקצאת אשראי שמקדמת תהליכי ריכוזיות, פירמידות פיננסיות, אובדן כספי פנסיות ואובדן אמון הציבור במערכת.

ב. קידום שקיפות:

האם חוסר השקיפות של הפיקוח על הבנקים אכן מאפשר לו לפקח באופן יעיל יותר, או שהוא משרת דווקא את המפוקחים? כיום בנק ישראל אינו מפרסם את כל המידע אודות כשלים שהתגלו בביקורות שנערכו על ידו והסנקציות שהוטלו על ידו. חוסר שקיפות אינו גזירת גורל, בארה"ב לדוגמה אתר הבנק הפדראלי מאפשר לכל אזרח לצפות בפעולות האכיפה שהבנק נקט.

ג. סנקציות אישיות על בנקאים שכשלו:

מדוע הפיקוח על הבנקים אינו מנהיג נורמות של לקיחת אחריות אישית? הוכח שסנקציות אישיות הן בעלות אפקט תיקון מערכתי חזק יותר מאשר קנסות תאגידיים, המשולמים מ"כספם של אנשים אחרים".

ד. שימוש בכלי האכיפה שהחוק מאפשר לפיקוח:

האם הפיקוח על הבנקים משתמש בכלי האכיפה שמוקנים לו בחוק, או שמא בוחר להיות תלוי ברצונם

הטוב של הבנקים? לפיקוח על הבנקים מוקצות לפי חוק סמכויות נרחבות. סמכויות אלו נתנו מתוך הכרה של המחוקק בצורך שלהן לעבודת הרגולטור וחשוב לבדוק האם ומתי נעשה בהן שימוש.

a. סמכויות חקירה פליליות: לפי ס' 5(ג) לפקודת הבנקאות, ניתן להסמיך עובדי בנק ישראל לערוך חקירה פלילית.

b. סמכויות אכיפה וסנקציות מנהליות: לפי ס' 8 לפקודת הבנקאות, לבנק ישראל סמכות להטיל סנקציות מגוונות על בנקים ונושאי משרה שכשלו.

לסיכום, מטרתנו המשותפת היא למנוע את הכשל הפיננסי הבא באמצעות שינוי תפיסת היסוד של המערכת הבנקאית ושל הפיקוח על הבנקים, הובלת נורמות של אחריות אישית, שימוש בכלי אכיפה שזנחנו לאורך השנים ופרסום פעולות האכיפה באופן שקוף. נקיטה בפעולות אלו תביא לשיפור הרגולציה על התאגידיים הבנקאיים, כולל בכל הקשור להקצאות אשראי, ולשירות לציבור.

נשמח לענות על כל שאלה,

בברכה,

ד"ר הראל פרימק
יו"ר משותף צדק פיננסי

ברק גונן
יו"ר משותף צדק פיננסי

עו"ד לינור דויטש
סמנכ"ל לובי 99

נספח "ו2"

נייר עמדה ששלחה המבקשת לחברי
ועדת החקירה הפרלמנטרית ביום

21.10.2018

21.10.2018

ועדת החקירה לכשלי הקצאת האשראי - קריאה לשינוי פרקטיקת הסודיות של הפיקוח

התוצר הרצוי של ועדת החקירה

ועדת החקירה הינה הזדמנות ייחודית של פעם בדור. יש הזדמנות לשנות פרקטיקות פסולות הנהוגות בסקטור הבנקאות הישראלי והפיקוח על הבנקים.

הסיבה שהכשלים בהקצאת האשראי נמשכו 20 שנה היא בראש ובראשונה העובדה שאף אחד לא חשף אותם תקופה ארוכה. הדירקטורים והנהלות הבנקים היו שבויים בידי הלווים, ואילו הפיקוח, הגם שהיה מודע לבעיות, שמר אותן תחת מסך סודיות. אלמלא מסך הסודיות של הפיקוח, הכשלים לא היו נמשכים תקופה כה ארוכה.

נדרש תיקון ושינוי פרקטיקות הפיקוח. איננו קוראים לביטול הסודיות הבנקאית, אלא לאיזון המצב, שכיום מוטא באופן קיצוני כנגד האינטרס הציבורי. בנק עלול לפעול בצורה לא תקינה משך שנות דור, והציבור שאינו מודע לכך משלם את החשבון. המחיר הציבורי הוא הן באופן ישיר בפגיעה בפנסיות ובשוק ההון, והן באופן עקיף - אך משמעותי הרבה יותר - באמצעות עיוות הקצאת מקורות האשראי במשק והקצאתם לא למוכשרים אלא למקורבים.

התוצר הרצוי של הועדה הוא הבנה כי יש לתקן את המצב, ולהניע תהליך חקיקתי שייקח בחשבון גם את האינטרס הציבורי.

המסמכים שהפיקוח על הבנקים העביר לוועדה

בתאריך 16.10.18 העביר הפיקוח על הבנקים לדיעת הציבור את המסמכים שהועברו לוועדת החקירה. מניתוח המסמכים עולה כי הפיקוח פרש מסך סודיות על מה שהתרחש בבנקים בשני העשורים האחרונים, ושהוא מאפשר לוועדה לדעת רק מה היו הצעדים שהפיקוח נקט בהם ולא מה היו הכשלים שהפיקוח ביקש לתקן.

לדוגמה, בנוהל משנת 2012 מעביר הפיקוח "עקרונות בסיסיים וסטנדרטים במתן אשראי ללווים", כלומר נרמז שקיימת בעיה של סטנדרטים במתן אשראי. אך הפיקוח אינו מפרט מהי הבעיה שביקש לתקן.

יש אי הלימה בין המסמכים הלקוניים שהעביר הפיקוח לבין המידע הקיים בידי הציבור, אשר מצביע על אפשרות מטרידה שלווים השיגו שליטה על מנגנוני הקצאת האשראי של הבנקים. בלי המידע הקיים בפיקוח, לא ניתן לחקור אם האפשרות הזו אכן התקיימה ובאילו בנקים. לא ניתן לרדת לשורש הבעיה שגרמה לאובדן אשראי במיליארדים ולא ניתן לשפוט אם הנחלים והצעדים של הפיקוח אכן אפקטיביים או שנדרש תיקון מערכתי גדול יותר. הסודיות הבנקאית תפקידה להגן על הלקוחות. הבנקים והפיקוח על הבנקים עושים שימוש מוגזם בסודיות הבנקאית, על מנת להגן על הבנקים.

מענה לאסטרטגיה של הבנקים

הבנקים מסיטים את הדיון - במקום לחקור מדוע כשל המשטר התאגידי בבנקים וכיצד הוקצה אשראי מושחת, התמקדות באחוז חדלון האשראי יחסית לבנקים אחרים בעולם. לשיטתם, גם אם לווה משתלט על בנק, על ההנהלה, על הדירקטורים, על וועדות האשראי, בוזז את נכסי הבנק ושומט חובות, כל עוד היקף שמיטת החובות הוא סביר יחסית לבנקים אחרים בעולם הרי שאין בעיה.

המענה לאסטרטגיה זו הינה חקירה פרטנית של קשרי הבנקים עם הלווים הגדולים- האם ללווים הגדולים היתה השפעה על דירקטורים בבנק? על הנהלת הבנק? האם הועברו כספים, שכן, או הלוואות מהלווים אל בנקאים? האם רכישת כלי תקשורת בידי הלווים היתה צעד כלכלי או שמה שימשה למטרת השפעה על הבנקים?

השוואת פרקטיקות הסודיות של הפיקוח הבנקים למקובל בארה"ב

קריטריון	הפיקוח על הבנקים	ה- Federal Reserve בארה"ב
כמות צעדי אכיפה	מיעוט בצעדי אכיפה. במהלך 7 השנים האחרונות הפיקוח על הבנקים הטיל קנסות בסך כולל של 700,000 ש"ח על חמשת הבנקים הגדולים יחד (מקור - עתירת חופש מידע של התנועה לאיכות השלטון).	בשנת 2017 לבדה, 25 צעדי אכיפה, בהם קנסות במאות מליוני דולרים.
לקיחת אחריות מצד נושאי משרה	אין. למרות שהחל מ-2014 הציבור למד על חקירות שוחד, סיוע להלבנת הון, הקצאת אשראי ללווים ללא בטחונות, הפיקוח לא מאלץ בנקאים שהיו מעורבים בכשלי ממשל תאגידי לקחת אחריות, למעט חריג בודד- יאיר סרוסי שהסתיר מהפיקוח הטרדה מינית.	הסיכומים כוללים בשגרה הנחיות לכך שמוסד פיננסי חייב לחקור מי האחראים לכשלים ושכל מי שעומד בקריטריונים שקובע ה-Fed, אסור להעסיקו יותר.
סודיות	מדיניות הסתרה. הפיקוח אינו מפרסם את צעדי האכיפה שלו. ניתן להשיג אותם רק באמצעות בקשות חופש מידע.	המידע גלוי לציבור כולל מנוע חיפוש מתקדם https://www.federalreserve.gov/apps/enforcementactions/search.aspx

יש קשר ישיר בין ריבוי הכשלים, עוצמת הכשלים ומשך הזמן שבו הם התרחשו, לבין מיעוט צעדי האכיפה, אי לקיחת אחריות על ידי נושאי משרה והסודיות הבנקאית. מצב זה חייב להשתנות.

בברכה,

ברק גוון, יו"ר משותף צדק פיננסי

לינור דויטש, סמנכ"לית לובי 99

די"ר הראל פרימק, יו"ר משותף צדק פיננסי

ספיר בלוזר, ישראל 2050

עילם לשם, מנכ"ל משותף ישראל 2050

גיא גלוברמן, מוביל מרכז ההשפעה, ישראל 2050

נספח "ו3"

נייר עמדה ששלחה המבקשת לחברי
ועדת החקירה הפרלמנטרית ביום

16.12.2018

16/12/18

לכבוד :

חברי ועדת החקירה הפרלמנטרית

להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי

ללוויים עסקיים גדולים

הנדון: עמדת הארגונים החברתיים - הצעות למסקנות ולצעדי תיקון נדרשים

נכבדינו שלום רב,

הארגונים החברתיים מלוויים מקרוב את הטיפול בכשלים בשוקי הבנקאות והפיננסים, עוד זמן רב טרם הקמת הוועדה, ואף היו כח מניע להקמת ועדת החקירה.

הפגנה של לובי 99, ישראל 2050, צדק פיננסי לקראת הסכם הנושים עם פישמן. מקור: דהמרקר

ועדת החקירה הצליחה באופן מעורר הערכה - למרות חוסר שיתוף פעולה מצד המערכת הפיננסית וחלק מהרגולטורים עובדי הציבור - להוביל לגילויים כבדי משקל. הובהר שהמערכת הפיננסית אימצה פרקטיקות פסולות של הקצאת האשראי במשק למקורבים ולא למוכשרים או לראויים, ושהדברים התרחשו בלא מפריע משך עשור ויותר תחת עינם הפקוחה כביכול של גורמי הפיקוח. בנוסף לנושא המוצהר שעליו שקדה הוועדה, הרי תוך כדי הדיונים הוברר, שהרגולטורים האמונים על שמירת כספנו מטפלים באופן "רד" ביותר במוסדות הפיננסיים, ואינם מבצעים פיקוח יעיל בתחומים רבים וקריטיים. כל רגולטור מסיבותיו שלו, אך עולה על כולם הפיקוח על הבנקים, שהפך לרגולטור השבוי בידי מפקחיו. השורה התחתונה היא שהמערכת הפיננסית מתנהלת ללא בקרה יעילה, למרות כשלים רבים שפוגעים בציבור הרחב. כספי הציבור הינם הפקר, וכל הרגולטורים אינם מצליחים להגן בצורה אפקטיבית על האינטרס הציבורי.

כעת הגיע זמן התיקון, וברצוננו להציע את הצעדים הנדרשים:

סעיף במסמך	הבעיה	הפתרון
1	ה"סודיות הבנקאית" משמשת מסתור לכשלים	שינוי חקיקה שיאזן בין הסודיות הבנקאית לאינטרס הציבורי. במקרים מסויימים שייקבעו, לא תחול סודיות בנקאית
2	הרגולציה הפיננסית אינה יעילה, מקלה על המפוקחים במקרים של כשלי משטר תאגידי	הקמת ועדת משנה קבועה לועדת הכלכלה, שתעקוב באופן שוטף אחרי התנהלות הרגולטורים הפיננסיים מול המפוקחים
3	הפיקוח על הבנקים הוא רגולטור שבי	חיזוק סמכויות התקירה של הפיקוח, בד בבד עם חובת דיווח לגורמי בקרה חיצוניים לאחר שנתיים, במידה ולא תל שיפור, בחינה האם להוציא סמכויות מהפיקוח ולהעביר לרשות נפרדת, חיצונית לבנק ישראל
4	רשות שוק ההון לא מפקחת ומבקרת על השקעת כספי הפנסיה והביטוח. בעל שליטה בגוף מוסדי יכול לחלק את הכסף כראות עיניו	חיזוק סמכויות החקירה של רשות ההון, הקמת אגף פיקוח מוסדיים ברשות ההון, שיגדיר תבחינים להלוואות והשקעות שניתנות משיקולים זרים לאחר שנתיים, בחינה אם נדרשים צעדים נוספים
5	רשות ההגבלים העסקיים פסיבית למרות קביעתה שיש ריכוזיות וחוסר תחרות בשוק הבנקאות	הכרזה מיידית על הבנקים הגדולים כקבוצת ריכוז, ביצוע מחקרים לבדיקת כוח השוק של פועלים ולאומי בתחומים שונים, והמלצה על צעדים להגברת התחרות תוך 3 חודשים
6	פוטנציאל לניגודי עניינים בתמורה עתידית. אישור הלוואה או פיקוח רופף בתמורה למשרה מתגמלת בעתיד	אישורי הלוואות מגוף פיננסי ייבדקו גם בדיעבד, לאחר שנותן הלוואה עבר להיות מועסק אצל הלווה. חובת צינון רגולטורית של 3 שנים

1. **הבעיה - ה"סודיות הבנקאית" משמשת מסתור לכשלים.**

הפתרון - שינוי חקיקה והסרת חומת הסודיות במקרים שבהם האינטרס הציבורי גובר

אנו מעריכים שלאחר שחברי הועדה חשו כיצד שאלותיהם מתנפצות על חומת "סודיות בנקאית", אין צורך להכביר מילים על חשיבות יכולת הפיקוח והבקרה על פעולות הרגולטור המופקד על המערכת הבנקאית מצד גורמים ציבוריים ואזרחיים, ושכיום יכולת זו היא תיאורטית בלבד. שיתוף הפעולה של הפיקוח על הבנקים היה למעשה חוסר שיתוף פעולה תוך מראית עין של שיתוף פעולה, דבר מטריד ביותר. **הפיקוח על הבנקים** בחר באיזה מידע לשתף או להסתיר מהכנסת, תוך הצגת מידע שמציג אותו באור חיובי אותו והסתרת מידע אחר. גם שאלות רבות שנשאל **המפקח על שוק ההון הביטוח והפנסיה** בהתייחס ללווים גדולים, נותרו ללא מענה, חלקן עקב אותה "סודיות בנקאית" וחלקן פשוט מכיוון שרשות ההון לא שמרה את המידע.

יש לקבוע בחוק קריטריונים ברורים שיאפשרו פיקוח ציבורי על המערכת הפיננסית:

החלטת הגורם המפקח	סיווג	מהות הפרסום לציבור	סודיות הלקוחות המעורבים
הטלת סנקציות אישיות/ העברת נושא משרה מתפקידו/ המלצה למשטרה לחקור	אירוע מדרג א'	כלל הפרטים הנוגעים למקרה, כולל שמות המעורבים במוסד הפיננסי, פרטי הלקוחות, שם המוסד הפיננסי, הסנקציות שהוטלו	לא תישמר, האינטרס הציבורי גובר
סנקציות על המוסד הפיננסי	אירוע מדרג ב'	הסנקציה שהוטלה על המוסד הפיננסי ופרטים כלליים של המקרה	תישמר
יש הפרת נוהל רגולטורי אך לא יוטלו סנקציות	אירוע מדרג ג'	שם המוסד הפיננסי, הנוהל שהופר, צעדי התיקון	תישמר

א. אירוע מדרג א'- בכשלים חמורים שהובילו לסנקציות אישיות/ העברת נושא משרה מתפקידו/ העברה למשטרה, יפורסמו בגלוי כל הפרטים הנוגעים למקרה, כולל שם המוסד הפיננסי, שם נושא המשרה, פרטים אודות המקרה. אם לקוח היה מעורב אקטיבית באירוע חמור מדרג א', יאבד הלקוח את זכותו לסודיות בנקאית. לצורך הבהרת מעורבות אקטיבית של לקוח - אם לקוח העניק לנותן אשראי טובת הנאה או גרם לנושא משרה לפעול בניגוד לאינטרס של המוסד הפיננסי, אז הלקוח יאבד את זכותו לסודיות בנקאית. לעומת זאת אם מוסד פיננסי מעל בכספי לקוח, כיוון שהלקוח לא לקח חלק אקטיבי במעילה סודיות הלקוח תישמר.

- ב. אירוע מדרג ב' - בכשלים פחות חמורים, שהובילו רק לסנקציות על המוסד הפיננסי, ואשר אין בהם מימד פלילי או כשל תמור של נושא משרה, תפורסם רק הסנקציה שהוטלה על המוסד הפיננסי ופרטים כלליים אודות המקרה. אם לקוח היה מעורב באירוע חמור מדרג ב', תישמר זכות הלקוח לסודיות בנקאית.
- ג. אירוע מדרג ג' - כל הפרה של נוהל רגולטורי שבה החליט הגורם המפקח לא להטיל סנקציות כלשהן, תסווג כאירוע מדרג ג'. במקרים אלו תימסר לציבור הודעה שתכלול את שם המוסד הפיננסי, הנוהל שהופר, וצעדי התיקון שבגינם החליט הגורם המפקח לא להטיל סנקציות.

2. הבעיה - רגולציה לא יעילה ומקלה על המפוקחים.

הפתרון - הקמת ועדת משנה קבועה של ו.הכלכלה בעלת סמכויות לבחינת יעילות הרגולטורים

כפי שנוכחנו בדיוני הועדה, הרגולציה אינה יעילה בהיבט תיקון כשלי משטר תאגידי בגופים המפוקחים. האשראי ללווים גדולים ניתן משך שנות דור, מינויים לא ראויים נפוצים בגופים הפיננסיים, וזאת בידיעת הרגולטורים שכשלו במניעתם. מסיבות שונות הרגולטורים נמנעים מביצוע פעולות אפקטיביות, ולכן נדרש דיווח לגורם ציבורי שיוכל להציף כשלים רגולטוריים. הדבר יבוצע תוך שמירה על עצמאות הרגולטורים ושיקול דעתם, אולם יוגדרו מקרים מסויימים בהם שיקול דעתם יהיה נתון לבחינה ציבורית. תוקם ועדת משנה קבועה של ועדת הכלכלה, אשר תפקח על הרגולטורים הפיננסיים. הועדה תהיה זכאית לקבל לידיה כל מידע מהרגולטורים הפיננסיים, הועדה תפעל הן להגברת השקיפות והן להגברת האפקטיביות של המשטר התאגידי במוסדות המפוקחים.

לצורך כך, הועדה תקבל מהרגולטורים מספר סוגי מידע שמאפשרים בחינה של אפקטיביות הפיקוח:

- א. דוחות ביקורת בהם אותרו כשלים, שיאפשרו לועדה להבין את השיקולים שבצעדי התיקון שנקט הרגולטור. לאחר שקיבלה מידע על כשל ספציפי, תוכל הועדה לברר עם הרגולטור מדוע הוחלט לנקוט בצעדים מסויימים אך לא בצעדים אחרים. בכל מקרה בו תחליט הועדה לקיים הליך בירור, הליך הבירור יהיה פומבי וגלוי לציבור. פעולה זו תאפשר מניעה של מקרים כגון ההלוואות לפישמן, בהן למרות כשלים רבי שנים מצד הבנקים, ולמרות שבידי הפיקוח היו דוחות ביקורת בנושא, הפיקוח הסתפק בצעדים לא אפקטיביים כמו יצירת נהלים חדשים בלא להטיל אחריות על אף בנקאי. אלמלא צעדי הפיקוח היו לא אפקטיביים ההלוואות לא היו נמשכות משך 20 שנה.
- ב. רשימת מינויים חריגים שאושרו על ידי הרגולטור על אף קיומם של דוחות ביקורת הנוגעים לתפקודו של נושא המשרה או למעורבותו של נושא המשרה בכשלי משטר תאגידי. לדוגמה, מינוי של ציון קינן למנכ"ל בנק למרות ביקורת של הפיקוח על הבנקים בעניינו, מינויו של משה וידמן ליו"ר בנק למרות מעורבותו בפרשת הסיוע להלבנת ההון בארה"ב. שליטתו של שלמה אליהו בחברת ביטוח למרות הסתבכותו עם רשות המיסים. במקרים אלו תהיה הועדה רשאית לקיים הליך פומבי בו יתברר תפקודו של המועמד והסיבות שבעטיין הרגולטור מאשר למרות זאת את המינוי.

ג. הועדה תקבל מידע שיאפשר להעריך האם האשראי ללווים הגדולים ניתן על פי שיקולים מקצועיים או שיקולים זרים. לדוגמה, אחוז האשראי שניתן ללווה מסויים מכלל האשראי של המוסד הפיננסי, האם ללווה יש קשרי גומלין עם המוסד הפיננסי המלווה, האם להערכת הרגולטור מתקיימים בתנאי ההלוואה אי סבירות קיצונית, לדוגמה ההלוואה שנתן בנק הפועלים לרכישת מפעלים פטרוכימיים, שכבר בזמן אמת היה ברור כי אין ביכולת הלווה להחזיר אותה.

דוגמה למקרה שניתן יהיה לאתר באמצעות המידע	סוג המידע שיימסר לוועדה
האשראי שניתן לפישמן	כשלים שעולים בדוחות ביקורת
מינוי ציון קינן למנכ"ל הפועלים, מינוי משה וידמן ליו"ר מזרחי טפחות, שלמה אליהו בעל השליטה במגדל	מינויים חריגים של נושאי משרה או בעלי שליטה שקיימים לגביהם דוחות ביקורת, שהיו מעורבים בהונאות מס בארץ ובח"ל, או שהיו מעורבים בפלילים
אשראי שנתן בנק הפועלים לרכישת מפעלים פטרוכימיים	אשראי שניתן ללווים גדולים תוך ספק אם ביכולתם להחזירו

הבעיה - הפיקוח על הבנקים הוא רגולטור שבו. הפתרון - הוספת סמכויות לפיקוח ויצירת חובת דיווח לגורמים חיצוניים

כפי שנחשף בוועדה, הפיקוח על הבנקים סובל מכשל כפול: הוא גם לא אפקטיבי, וגם לא מעוניין להיות אפקטיבי. לכן נראה שהפיקוח הינו רגולטור שבו, דבר המצריך צעדים חריגים. הפיקוח על הבנקים אינו אפקטיבי משום שאינו עושה שימוש בכלי פיקוח שהקנה לו המחוקק. הפיקוח לא מבצע חקירות של כשלי משטר תאגידי בבנקים, לא מטיל קנסות אישיים על מנהלים, מטיל קנסות בסכומים מזעריים על התאגידים ומאפשר לנושאי משרה שנקטלו בדו"חות ביקורת של הפיקוח לעמוד בראש בנק (כדוגמת ציון קינן). תחת כל אלו מעדיף הפיקוח על הבנקים לקיים "דיאלוג" עם המפוקחים, כשווה אל שווים, בו המפוקחים סותרים עם הפיקוח ומתמקחים על הסנקציות שיוטלו עליהם, גם במקרים חמורים של עיסוק בפלילים.

הפיקוח דבק בגישתו ואינו מעוניין בכלי פיקוח נוספים, כפי שהצהירה המפקחת על הבנקים. אלמלא הפיקוח על הבנקים היה מעוניין בשימור המצב הקיים, הפתרון המתבקש היה רק חיזוק גוף האכיפה בפיקוח על הבנקים כך שיבצע את אותם דברים שאינם מתבצעים כיום. אולם לצערנו הרב, הפיקוח על הבנקים דבק בגישתו הפסיבית, ולכן לעת הזאת נדרש פתרון, שכולל לא רק הוספת סמכויות אלא גם תהליך ביקורת חיצוני, שיוודא שגישת הפיקוח משתנה ושנעשה שימוש בסמכויות.

לפתרון זה שלושה נדבכים:

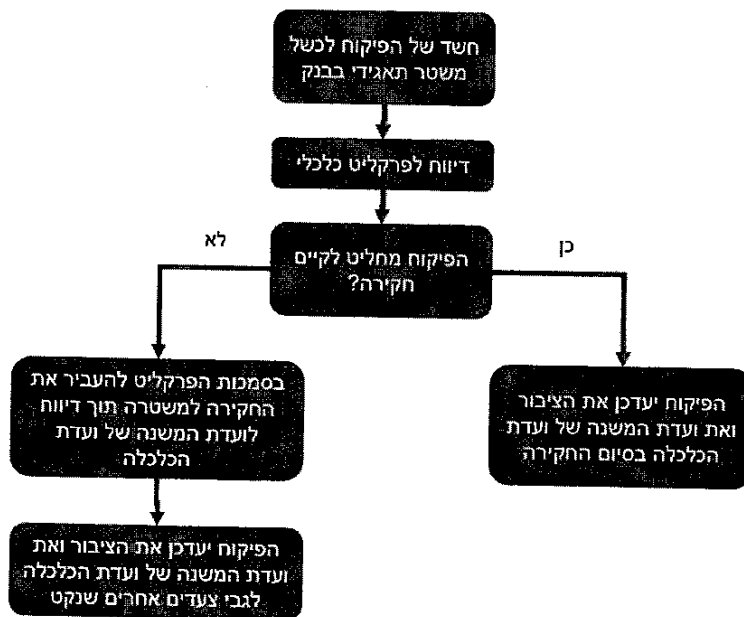
א. **השוואת סמכויות של המפקח על הבנקים לסמכויות של הרגולטורים כמו רשות ניירות ערך והרשות להגבלים עסקיים.** לרשות ניירות ערך יש סמכויות חקירה, מעצר ותפיסה של חומרים, כמו

גם הסמכות לדרוש הטלת סנקציות מנהליות לוועדת אכיפה מנהלית שיושבת ברשות ובראשה בדרי"כ שופט בדימוס. לרשות ההגבלים העסקיים יש בנוסף לסמכויות רשות ניירות ערך גם סמכות העמדה לדין והגשת כתבי אישום כך שהיא אינה תלויה במשטרת ישראל לחקירותיה או להגשת כתבי אישום. חיוני להקנות למפקח על הבנקים סמכויות רחבות כדי שיוכל למלא תפקידו בזמן אמת.

- ב. בכל מקרה בו הפיקוח על הבנקים חושד שקיים כשל בגוף מפוקח, עליו לדווח לפרקליט כלכלי **חיצוני** לפיקוח על הבנקים. לדוגמה, אם הפיקוח נתקל בפרוטוקול של דירקטוריון או ועדת אשראי ממנו עולים חשדות לגבי נקיין תהליך העמדת האשראי, עליו לדווח לפרקליט. פרקליט כזה יכול להיות לדוגמה ביחידת להב 433 המשטרתית. תפקידו של הפרקליט יהיה לוודא שהפיקוח על הבנקים אכן משתמש בסמכויותיו במידת הצורך לקיום חקירות אפקטיביות. במידה ולדעת הפרקליט הפיקוח אינו מבצע את תפקידו, ידווח לוועדת המשנה של ועדת הכלכלה ויהיה בסמכותו להעביר את החקירה לידי המשטרה.
- ג. יתר המקרים (הפיקוח סיים חקירה, או הפיקוח לא חקר אך ביצע צעדי תיקון אחרים) ידווחו תקופתית לוועדת המשנה של ועדת הכלכלה.

באופן זה, כל ארוע של חשד לכשל משטר תאגידי לא יישאר ברשות הפיקוח על הבנקים בלבד, אלא ידווח ראשית לפרקליט הכלכלי החיצוני, שנית לוועדת המשנה של ועדת הכלכלה ושלישית לציבור. המידע שיגיע לציבור בסופו של דבר מותנה בחומרת המקרה לפי הסיווג שנסקר. לדוגמה, אם בוצעה חקירה שהעלתה כשלים פיליים - כל המידע ייחשף לציבור. לעומת זאת במקרים בהם על דעת כל הגורמים ניתן להסתפק בהוצאת נוהל חדש או צעדי תיקון אחרים, הציבור ייחשף למידע כללי יותר אודות מהות הבעיה וצעדי התיקון.

כל מקרה של חשד לכשל משטר תאגידי בבנק ידווח - כך או אחרת - לשלושה גורמים: הפרקליט הכלכלי, ועדת המשנה של ועדת הכלכלה, הציבור

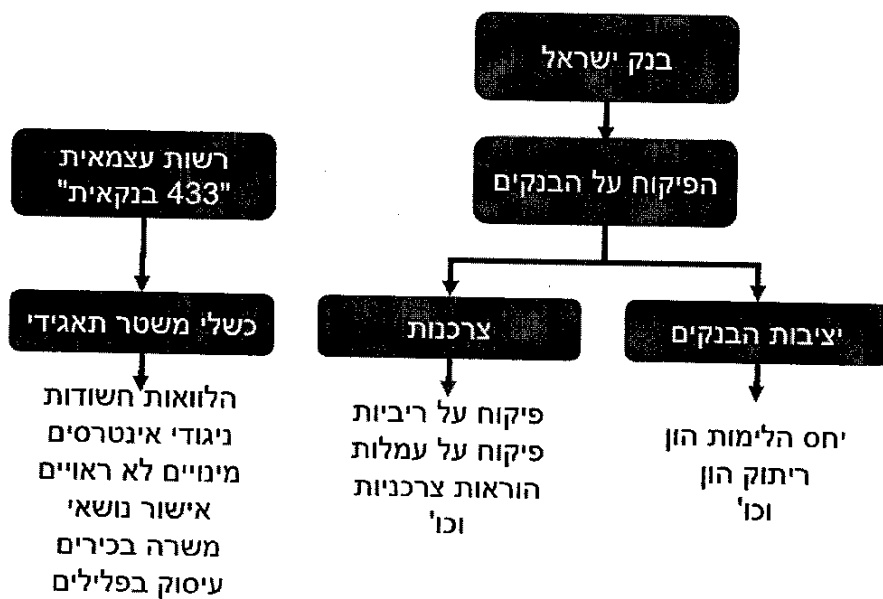

במידה ולא יהיה שינוי באפקטיביות הפיקוח - המלצה לגבי הוצאת סמכויות מהפיקוח על הבנקים

לאחר פרק זמן של כשנתיים, תבחן ועדת המשנה של ועדת הכלכלה את אפקטיביות השינויים תוך תשומת לב לשאלה האם הפיקוח על הבנקים אכן משתמש בכלים שהוענקו לו. הועדה תמליץ האם יש צורך בהוצאת סמכויות מהפיקוח על הבנקים והעברתן לגורם חיצוני, רשות חדשה שתוקם לצורך העניין- רשות ה- "433 בנקאית", נפרדת מהפיקוח על הבנקים.

הרשות תרכז את הטיפול בכל נושאי המשטר התאגידי, בעוד הפיקוח על הבנקים ימשיך לעסוק בנושאי יציבות הבנקים (יחסי הלימות הון, כריות בטחון וכו') ונושאי צרכנות (עמלות, ריביות וכו'). "רשות ה-433 הבנקאית" תוסמך לחקור כל מינוי נושא משרה בכיר שיש בו חשד לניגוד עניינים, כל אשראי משמעותי שחשוד שניתן משיקולים שאינם עסקיים, וכל עיסוק של בנק או נושא משרה בבנק בנושאים שיש בהם חשד לפלילים.

לרשות יוקצו כלי חקירה השווים לכלי חקירה שבידי המשטרה, וכן סמכויות אכיפה שיכללו הטלת קנסות אישיים, הטלת קנסות על תאגידים, העברת נושאי משרה מתפקידם ופסילת מינויים. במקרים שחקירת הרשות תוביל לחשד לפלילים, הדברים יועברו לחקירת משטרה. עבודת הרשות תוביל להגברת האחריות האישית של נושאי משרה, וכתוצאה מכך הגברת האפקטיביות של המשטר התאגידי.

לאחר שנתיים תיבחן ועדת המשנה של ועדת הכלכלה אם יש צורך בנטילת סמכויות הפיקוח והעברתן לרשות חדשה

4. הבעיה - הקריטריונים להשקעת כספי הפנסיות בידי המוסדיים הם "חור שחור".
הפתרון - חיזוק סמכויות רשות ההון והקמת אגף פיקוח השקעות מוסדיים, תחת המפקח על
ההון הפנסיה והביטוח

בדיוני הועדה נחשף, כי רשות שוק ההון לא מפקחת באופן יעיל על השקעת כ-1500 מיליארד שקל מחסכונות הציבור, הר כסף שצומח ב-100 מיליארד שקל מדי שנה. הרשות מקיימת בדיקות "מדגמיות" של הלוואות פרטיות מקרנות הפנסיה אל לווים גדולים, אולם אין בדיקות שיטתיות שמבררות האם כספי הפנסיה מושקעים תוך קריטריונים ראויים או ניתנים לחברים ולמקורבים.

הרשות טוענת כי בדקה את הלוואות שניתנו ל-20 הלווים הגדולים במשק, אולם אינה זוכרת את תוצאות הבדיקה. הרשות אינה מטילה קנסות על מתן הלוואות מושחתות, וגם במקרים אחרים בהם כן מוטלים קנסות- אין קנסות אישיים. למרות מקרי התספורות הרבים, הרשות לא מצאה אפילו מקרה אחד שבו עשו אנליזות שגויות או מקרה שיש מעליו נורה אדומה. בדומה להתנהלות המטרידה של הפיקוח על הבנקים, גם רשות ההון סירבה לענות על חלק משאלות ועדת החקירה בתואנה של "סודיות בנקאית".

בשורה התחתונה, רשות ההון אינה אפקטיבית בשמירה על כספי הפנסיות והביטוח של אזרחי המדינה. עם זאת, לרשות ההון מספר נסיבות מקילות:

- א. רשות צעירה יחסית, צפוי שבראשית הדרך יש מקום רב לשיפור
- ב. המיקוד של רשות ההון בשנים האחרונות היה צרכני, ובו נעשו דברים חיוביים רבים
- ג. רשות ההון לא הביעה שביעות רצון מתפקודה, בניגוד לפיקוח על הבנקים

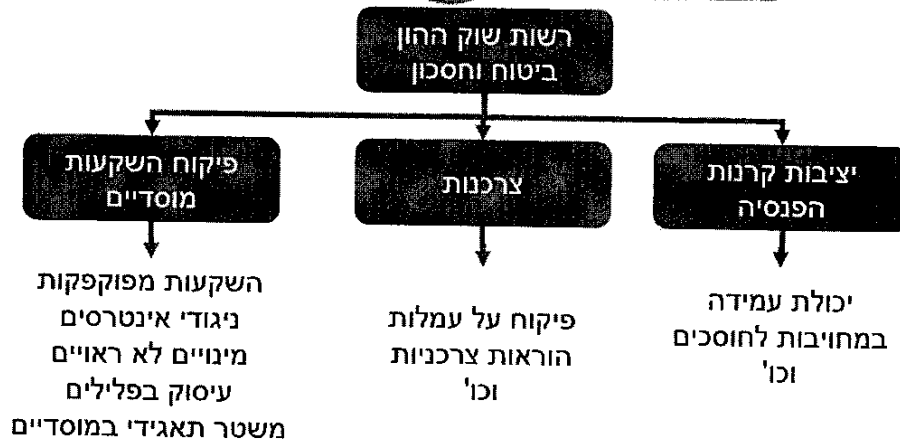
על כן יש הגיון לחזק את רשות ההון במשאבים ובכלי חקירה שיאפשרו לה לבצע את הפיקוח באופן יעיל. יוקם אגף שתפקידו לפקח על ההשקעות של המוסדיים.

סמכויות האגף:

סמכויותיו יושוו לסמכויות של רשות ניירות ערך והרשות להגבלים עסקיים, כמו לסמכויות החדשות שיוענקו לפיקוח על הבנקים. סמכויות חקירה, מעצר ותפיסה של חומרים, סמכות לדרוש הטלת סנקציות מנהליות לועדת אכיפה מנהלית שיושבת ברשות, סמכות העמדה לדין והגשת כתבי אישום.

תבחינים לבחינת "נקיון" של הלוואות והשקעות:

האגף יבדוק אם ועדות ההשקעה של המוסדיים הם מקצועיות ובלתי תלויות, או שהן משמשות כחותמת גומי של בעלי השליטה. לצורך כך, האגף יגבש תבחינים לבחינת "נקיון" של הלוואות והשקעות. לדוגמה ייגוד אינטרסים, השפעת לווה על ועדת ההשקעות או הדירקטוריון של המוסדיים, שוחד בתמורה עתידית, תנאי הלוואה לא סבירים באופן קיצוני, עסקאות בעלי עניין, פגיעה בתחרות וכו'. דו"חות והמלצות האגף יהיו שקופות לציבור.

מיקום אגף פיקוח השקעות מוסדיים וסמכויותיו

**5. הבעיה - רשות ההגבלים אינה מטפלת בריכוזיות הבנקים.
הפתרון - הכרזה על הבנקים כקבוצת ריכוז, ביצוע מחקר והגשת מסקנות לכנסת**

כפי שהתברר, למרות שברור לרשות ההגבלים כי שוק הבנקאות הינו ריכוזי ולא תחרותי, הרשות לא הכריזה על פועלים ולאומי כקבוצת ריכוז. הרשות אף לא חקרה האם לפועלים או לאומי יש כח שוק עודף. כתוצאה מכך התנהלות הבנקים הינה טורפנית, תוך ניצול לרעה של כוחם על מנת למנוע כניסת מתחרים חדשים. על רשות ההגבלים:

- א. להכריז מיידית על הבנקים הגדולים כקבוצת ריכוז, לבדוק את נושא הבנקים כקבוצת ריכוז בשווקים המרכזיים: שירותי עו"ש, שירותי תשלום, אשראי למשקי בית, אשראי לעסקים קטנים, מט"ח, ברוקראז', ולהגיש לכנסת מסקנות מנומקות ותוכנית פעולה להגברת התחרות במערכת הבנקאית תוך 3 חודשים
- ב. בדיקה מעמיקה שבנק פפר של לאומי הוא PNL עצמאי - כלומר, שלקוחות סניפי הבנקים של לאומי לא מסבסדים את פעילות פפר, והמלצה על צעדים מתאימים (כגון הפרדה של פפר מלאומי)
- ג. בדיקה שלא נוצרת ריכוזיות בשוק אפליקציות התשלום, תוך מניעת מתחרים מלהכנס, תוך המלצה על צעדים מתאימים (כגון הפרדה של פפר פיי מבנק לאומי, הפרדת אפליקציית ביט מבנק הפועלים, איסור על בלעדיות פייבוקס עם בנק דיסקונט).

רשות ההגבלים תגיש את סיכום הבדיקות וההמלצות בתוך כ-3 חודשים.

6. **הבעיה - פוטנציאל לניגוד עניינים בתמורה עתידית.**

הפתרון - תקופת צינון ובדיקת החלטות בדיעבד

בדיוני הוועדה נחשפו קשרים בין נותני האשראי בגופים הפיננסיים לבין הלווים הגדולים וכן בינם לבין גופי הפיקוח. קיימים שני חששות:

1. ניתן גמול אישי למנהלים בגוף המלווה עבור החלטה מיטיבה עם הלווה. לדוגמה, מנהל בוועדת השקעות של מוסדי או בוועדת אשראי של בנק עובד לעבוד אצל לוה.
2. ניתן גמול אישי לרגולטור עבור אכיפה מקלה, גמול זה מתבטא בהעסקה עתידית של שומר הסף.

לגבי החשש הראשון, על הרגולטורים לבדוק בדיעבד חשד להטיות עסקיות או רגולטוריות. כלומר, לאחר שנתברר שנותן אשראי עבר לעבוד אצל מקבל אשראי, ייבדקו ההחלטות שהיה מעורב בהן נותן האשראי וייבדק האם היתה הטיה. עצם הידיעה שהחלטות ייבדקו בעתיד, עשויה למנוע ניגודי עניינים.

לגבי החשש השני, יש לקבוע בחוק תקופות צינון ארוכות של לפחות 3 שנים בין כהונה כרגולטור, לבין התקשרות עסקית כלשהי עם גוף מפוקח.

אנו מאמינים שצעדים אלו יאפשרו למנוע את כשלי המשטר התאגידי הבאים וקוראים לכם לפעול ליישומם.

נבקש מהוועדה להופיע לשימוע ולהציג את המלצותינו.

בברכה,

ברק גונן	עו"ד לינור דויטש	גיא גלוברמן
ד"ר הראל פרימק		ספיר בלזר
		עילם לשם

יושבי ראש צדק פיננסי	סמנכ"לית לובי 99	מייסדי ומנהלי ישראל 2050

נספח "4"

נייר עמדה ששלחה המבקשת לחברי
ועדת החקירה הפרלמנטרית ביום

10.3.2019

10.3.2019

לכבוד :
חברי ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית במתן אשראי ללווים הגדולים

א.ג.נ.,

הנדון: פרסום המלצות הוועדה

1. נודע לנו כי בשבועיים הקרובים אמורות להתפרסם המלצות הוועדה. כל העבודה הקשה שהושקעה משך תקופה ארוכה תתמצה לבסוף לדו"ח הסופי ולטיב ההמלצות שיתקבלו.
2. הוועדה העלתה על נס נושא שעד כה לא טופל ציבורית באופן הולם. במהלך הדיונים נחשפו כשלי המערכת הפיננסית בישראל בזה אחר זה: בנקים שנתנו הלוואות לבעלי הון ללא ערבויות הולמים ועל חשבון הציבור, קרנות פנסיה שהשקיעו כספים אצל חברים ומקורבים, אנשי עסקים כוחניים שפעילותם הריכוזית והמזיקה לא נעצרה, ומעל הכל - רגולטורים שכשלו בעבודתם ואפשרו "לחלוב" את הציבור מעל 20 שנה.
3. רצינו להודות לכם על עבודתכם המסורה והמקצועית במהלך דיוני הוועדה. הוכחתם כי הכנסת יודעת להעמיד ועדה אובייקטיבית הדנה בתכנים ובמהות ברמה הגבוהה ביותר. שיתפתם פעולה מכל קצוות הקשת הפוליטית למען טובת הציבור, ובכך הוכחתם שיש נושאים שהם מעל החלוקה לימין ושמאל. זהו הישג הראוי לציון.
4. לקראת גיבוש ההסכמות על ההמלצות הסופיות אנו בטוחים כי תעמדו בפני לחצים שונים. אנו קוראים לכם להתייצב בכל הכח מול הלחצים הללו ולהילחם בכשלים שנחשפו במהלך עבודת הוועדה הן בקרב הבנקים, הן בקרב הרגולטורים והן בקרב הגופים המוסדיים. המלצות הוועדה צריכות להיות בהלימה לחומרת הכשלים שנחשפו, ובראשם חוסר האפקטיביות של הרגולציה הפיננסית.
5. אי אפשר להפריז בחשיבות ההמלצות שיוגשו. הדו"ח שתפרסם הוועדה יהיה אבן הפינה לתיקון המערכת הפיננסית בישראל. ריכוך המסקנות או הגשת המלצות ללא "שיניים" ימסמסו את כל העבודה הקשה שהושקעה בוועדה, ויפספסו הזדמנות היסטורית שלא ברור האם ומתי תקום שוב.
6. יתר על כן, המלצות מרוככות או ללא "שיניים" כאמור עלולות ליצור נזק אקטיבי, שכן הן יורידו מעומק הכשלים שחשפה הוועדה, יסייעו לשימור המצב הקיים אשר גרם להקמת הוועדה מלכתחילה, ואף עלולות להחליש את מעמד הכנסת בעיני הציבור שיראה ש"הכלבים נובחים השיירה עוברת". אנו מצפים ומקווים לדו"ח משמעותי, ומתחייבים לקדמו בכל הכח ולפעול ליישומו בכנסת ה-21, בשיתוף פעולה מלא אתכם או עם ממשיככם.
7. הציבור כולו נושא אליכם עיניים בשעה זו וסומך עליכם את ידיו. אנו מחזקים את ידיכם,

בברכה,

ברק גוון וד"ר הראל פרימק
יו"רים משותפים צדק פיננסי

עו"ד לינור דויטש
מנכ"לית לובינג

נספח "ז"

העמודים הרלוונטיים מפרוטוקול הדיון
שנערך בוועדת החקירה הפרלמנטרית
ביום 11.3.2018

הכנסת

הכנסת העשרים
מושב רביעי

פרוטוקול מס' 2
מישיבת ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית
בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים
יום ראשון, כ"ד באדר התשע"ח (11 במרץ 2018), שעה 10:30

סדר היום:

שמיעת התייחסויות של ארגוני החברה האזרחית והצעותיהם.

נכחו:

חברי הוועדה:

איתן כבל – היו"ר
רוברט אילטוב
יצחק וקנין
דב חנין
חיים ילין
איילת נחמיאס ורבין
בצלאל סמוטריץ'
דועי פולקמן
יואב קיש

חברי הכנסת:

יעל כהן-פארן

מוזמנים:

– מנהל צוות ביטוחי רכוש, רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, משרד האוצר	אוהד מעודי
– מנהלת מחלקת שוק ההון, רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, משרד האוצר	הילה אינה גלזמן
– מחלקת רישוי גופים מוסדיים, רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, משרד האוצר	ערן רובס
– סגנית היועמ"ש, בנק ישראל	אורנה ואגו
– מנהלת מחלקה משפטית, בנק ישראל	טידה שמיר
– פיקוח על הבנקים, בנק ישראל	רעיה ויטנברג שפרנט
– מנהלת יחידת ביקורת סיכוני אשראי, בנק ישראל	ורד יפת
– עו"ד מחלקת ייעוץ משפטי, רשות לניירות ערך	חנוך הגר
– מנהל המחלקה לפיקוח תקציבי, ממ"מ, הכנסת	עמי צדיק
– רכזת מידע ומחקר, המחלקה לפיקוח תקציבי, ממ"מ, הכנסת	אילנית בר
– מנהלת קשרי חוץ, איגוד הבנקים	טיבריו רבינוביץ
– מנכ"ל, איגוד חברות ציבוריות הרשומות בבורסה	אילן פלשו
– סמנכ"לית, לובי 99, מיזם חברתי כלכלי ללא מטרת רווח	לינור דויטש
– לובי 99, מיזם חברתי כלכלי ללא מטרת רווח	נועה זלצמן רגב
– יו"ר משותף, ארגון צדק פיננסי	הראל פרימק
– יושב-ראש, ארגון צדק פיננסי	ברק גונן
– סמנכ"ל, עמותת ידיד	רן מלמד
– סמנכ"לית כלכלה ומחקר, התנועה לאיכות השלטון	נילי אבן חן
– עו"ד במחלקת כלכלה ומחקר, התנועה לאיכות השלטון	יעל קריב טייטלבוים

- 2
– יורם מועלמי	– יושב-ראש, העמותה לצמצום פערים חברתיים
– אליסה דברה	– מנהלת עמותת עוז- בנקים לא מעל לחוק
– ירון שגיא	– יושב-ראש, ארגון יעל
– אלעד מן	– יועץ משפטי, עמותת הצלחה - התנועה לקידום חברה כלכלית הוגנת
– גלעד מנו	– יועץ פיננסי
– ישראל שלמון	– סמנכ"ל בנק דיסקונט לשעבר
– שילה קם	– עוזר ליועץ לוועדת החקירה הפרלמנטרית פרופ' ניתאי ברגמן
– ספיר בלזר	– ישראל 2050, התאחדות הסטודנטים והסטודנטיות בישראל
– בני שדה	– פעיל, המשמר החברתי
– משה פריאל	– פעיל, המשמר החברתי

יועצים לוועדת החקירה הפרלמנטרית:

פרופ' ניתאי ברגמן
פרופ' רמי תמס
עו"ד אשר בלס

יועץ משפטי:

אתי בנדלר

מנהל/ת הוועדה:

לאה ורון

רישום פרלמנטרי:

מוריה אביגד

לגבי האירוע עצמו, אין ספק שהופר האיזון בכל הסוגיה שקשורה להקצאת אשראי והיה כשל במערכת, ויש כשל במערכת, והוועדה בעצם אמורה לבחון את כל הסוגיות לעומקן. כאשר קבוצה קטנה של אנשים בעצם מקבלת את רוב האשראי במשק וכל המשק סובל ממחנק אשראי, אם זה העסקים הקטנים ומשקי הבית, אין ספק שיש פה בעיה חריפה מאוד, שאמנם מאוחר, אבל אנחנו צריכים לתת את הדעת עליה. אני מקווה מאוד שהוועדה תביא לבחינה ולמסקנות חשובות למשק. אנחנו גם אמורים להחזיר את אמון הציבור כנבחרי הציבור בסוגיה הזאת, ויכול להיות שנצטרך להתערב גם בסוגיות החקיקה ולהכניס את האיזונים המתאימים למערכת הבנקאית או הפיננסית כולה.

אתה, אדוני היושב-ראש, התייחסת לכך שיחפשו אותנו בטלסקופ. אני מבין שהתכוונת שהמערכת הפיננסית רוצה לראות אותנו במאדים ולא פה. אבל אני חושב, וחשוב להדגיש את זה, שהמסקנות כאן יהיו חשובות גם למערכת הפיננסית לא פחות מאשר לציבור כולו. אני חושב שהמערכת הפיננסית צריכה לאמץ את המסקנות של הוועדה ולהבין את המסר שלנו, של הציבור, באמצעות הכנסת, תחת ועדת החקירה הפרלמנטרית הזאת. אני באמת חושב שיהיה פה דיון ענייני. המערכת הפיננסית היא מערכת חשובה למשק הישראלי. אנחנו, באמצעות הוועדה, חייבים להכניס את האיזונים הנכונים ולא להרוס את המערכת. אין לנו שום כוונה להרוס מערכות. אנחנו רוצים שהמערכת תתפקד כמו שצריך ונמנע את הכשלים בעתיד. אלה הם הדברים העיקריים.

היגיון איתן כבל:

תודה. תודה לכם. משפט אחד לפני שאני מעביר את רשות הדיבור לראשון הנציגים מהחברה האזרחית, מיזם חברתי-כלכלי ללא מטרת רווח, לובי 99, שתציג את הדברים עורכת הדין לינור דויטש. לפני כן אני רוצה לומר משפט אחד. תראו, חברים יקרים, אני משתדל, השתדלתי גם בדבריי, לא להיכנס לתוך המתווה עצמו, כי אני עצמי עדיין גם בשיחות יחד אתכם ארצה לראות את הדברים כפי שיובאו אלינו על ידי היועצים. אבל דבר אחד שיהיה ברור באופן שבו אנחנו נתנהל: אולי יהיה לנו עוד דיון אחד שיהיה בו דיון של נאומים, המקצועיות והמקצוענות תצטרכנה לבוא לידי ביטוי, כפי שאם אינני טועה פולקמן אמר, אתה, רוברט אילטוב, התייחסת אליו, זה ביכולת לשאול את השאלות הנכונות.

אנחנו נגיע לדיונים האלה כשאנחנו מוכנים עם שאלות סדורות. לא אקראי, לא במקרה, לא כי ההוא אמר, לא מתפרצים, אלא תהיה כאן תוכנית עבודה. הרצון שלי הוא לייצר כאן שימוע אמיתי כמו בסנאט האמריקאי, ואני מתכוון לזה. זו הכוונה, כי זו הדרך באמת בה אנחנו מתכוונים לנהל את הדיון. לא פינג-פונג והתנגחויות לא ברורות אלא הכנה מקצועית ביותר, שאלות נוקבות כשלכל אחד יהיה את המקום ואת הזמן בבוא העת.

אז תודה רבה לכם. תודה לחברים ולחברות. לינור, בבקשה. יש לך 10 דקות.

לינור דויטש:

אני עורכת הדין לינור דויטש, לובי 99, הלובי הציבורי שמייצג 99% מהציבור שלא היה מקבל את הסדרי החוב שאנחנו מדברים עליהם כאן. אני כמובן מברכת על התכנסות הוועדה. אנחנו חיכינו לזה, ודחפנו לזה זמן רב, כמו שכולכם יודעים. אנחנו מאוד-מאוד מעריכים גם שקיבלנו לדבר ראשונים. להיות ראשון זה מחייב. אני אשתדל מאוד לעשות את זה קצר וממוקד.

אז קודם כל, אני רוצה לומר שזו ועדה היסטורית. היא אמורה להרים את המסך מעל נתיב ההון בין מערכת הבנקאות לבין מי שזכה לקבל ממנה אשראי בתנאים מיוחדים ואחר כך לא החזיר אותו, כשמי שמשלם את הציק בסוף זה אנחנו, הציבור. ראיתי פה הרבה מאוד אזכורים של החייכים, גם של חבר הכנסת כבל וגם של חבר הכנסת פולקמן, על הדברים שכבר אמרו על הוועדה, כי באמת יש איזושהי תחושה שעוד לפני שהוועדה הזו בכלל התכנסה כבר יש ניסיון מאוד-מאוד חזק לעשות לה דה-לגיטימציה: אין לה זכות לדבר, ויש זכות לדבר, והרבה מאוד רעש מסביב של גורמים בנקאיים, גורמים בעלי אינטרס, מנכ"לי בנקים שמתבטאים בצורה זו או אחרת, מומחים אקדמאיים שמשתכרים בשכר רב, טובי הלוביסטים שעוסקים בנושא הזה, וכאילו מנסים לתת את ההרגשה שמדובר בקבלת החלטות עסקיות ולציבור אין רלוונטיות לעניין.

אבל אני חושבת שיש פה הדרה מכוונת של הציבור מהשיח, שיש מי שהתרגל שהציבור מטומטם והציבור ישלם. אני חושבת שלאור העובדה שאנחנו, הציבור, הם אלה שמפקידים את ההכנסות בבנקים, שחוסכים לגיל פרישה, שאנחנו גם צרכני האשראי הגדולים, אבל בגלל שאנחנו מבוזרים וחסרי מידע, כפועל יוצא, המערכת הבנקאית פועלת באופן שנותן העדפה לגורמים בעלי עוצמה כלכלית ותקשורתית בתנאים עדיפים לעומת הציבור הרחב. פה יש נקודה שאני רוצה לתדד, שנראה שנשכחה מן השיח: בנקאות היא מוצר חצי ציבורי במהותו; ליתר דיוק, היא מוצר ציבורי שהופרט. בנקים לא יכולים לפשוט את הרגל

במדינת ישראל וגם לא בעולם במקרים רבים. כלכלת השוק לא עובדת במקרה הזה. וגם אם אתה נכשל אתה לא הולך הביתה. הבנקאים מנסים לייצר פה איזושהי הרגשה שזה עוד מוצר. אבל זה ממש לא המצב.

מבחינת האזרח הפשוט בישראל, העולם של הבנקים הוא עולם שיש בו הבחנה מאוד ברורה וחזקה בין האדם העמל, הפשוט, העובד, משלם מיסים, עושה מילואים, לבין האנשים עם החילה – זה כינוי שלא אני נתתי, בנק ישראל קרא לזה כך – שזוכים לטיפול אחר. זה נמשך שנים-שנים ואף אחד לא עושה דבר בנדון. 99% מהציבור מביט בעיניים כלות באיזה קלות סוגרים את העסקים הקטנים לעומת ההסדרים עם הווילות והמטוסים שמקבלים המיוחסים, הסדרים שהבנקים לא רק מכילים אלא גם מובילים אותם.

אני חושבת שאם יש משהו שהוועדה הזאת צריכה לעשות יותר מהכול זה לשים סוף למדיניות האיפה ואיפה, שלא יהיו את האנשים הרגילים, שלהם פותחים תיק בהוצאה לפועל ועושים להם איחוד תיקים ומעכלים להם את החשבונות שהמגיעים למעצר חייבים, ואת החברה האחרים, את הרשימה של לבייב, שטיינמץ, זיסר, בן דב, דנקנר, עכשיו גם פישמן, שמקבלים הסדר אחר כאילו אנחנו לא חיים במדינה דמוקרטית, כאילו יש דין אחד לאזרח הפשוט ודין אחר לבעל ההון. זו ההרגשה היום בציבור הרחב.

אני חושבת שתפקיד הוועדה פה הוא באמת קודם כול להשיב את אמון הציבור במערכת הבנקאית, בפיקוח עליה. כדי לעמוד במטרה הזאת צריך באמת לרדת לעומקם של דברים, לברר איך דברים קרו הלכה למעשה. מה הייתה המערכת העובדתית שבעצם הובילה לכל ההתנהלות הזאת. יותר מהכול, תפקיד הוועדה הזאת הוא להביא לשינוי אמיתי בהתנהלות של הדברים ובסדרי העולם גם אצל הבנקים וגם אצל הרגולטור כדי להבטיח שזה לא יישנה.

לשם כך, אנחנו חושבים שבעצם יש שני ראשים מרכזיים שצריך לבדוק: אחד, זה באמת כמו שאמרתי, המערכת העובדתית, המערכת הבנקאית ובקרב הרגולטור שהתרחשה בשנים האלה. למי ניתן האשראי, באילו היקפים, מה היו הבטוחות, כיצד נערכו המלווים לקבלת החזר הלוואות. אני רוצה לדעת מה הייתה הריבית שניתנה באותה תקופה ללווים הגדולים לעומת מה הייתה הריבית שהייתה למשקי הבית ולעסקים הקטנים. חשוב להבין שהציבור שילם על החובות הלא נפרעים האלה באופן כפול - גם כבעל מניות שהפסיד כספים בהכנסות שלו וגם כלקוח שהעלו לו את הריביות כדי לפצות על ההפסדים שנגרמו מהחובות המסופקים בשוק לא תחרותי. פה אני רוצה להתחבר לדברים שאמר חבר הכנסת פולקמן בנושא חוסר התחרותיות בבנקאות והריכוזיות הרבה שכולם כרוכים אחד בשני וזה לא נפרץ. הפריצה של המערכת העובדתית היא חיונית כדי להבין את המתרחש במערכת הכלכלית הישראלית. כאן יש פה הזדמנות פז נדירה באמת לברר את העובדות ולהציג אותן לציבור בצורה ברורה ומבוססת.

הראש השני שאני חושבת שקריטי להתמקד בו זה הרגולטור באחריותו של הפיקוח על הבנקים, כי בסופו של יום יש גוף, רגולטור, שאמור לראות כנגד עיניו יציבות ותחרות. אלה שני הדברים שהוא אמור לאזן ביניהם. שוב ושוב יש הרגשה שהפיקוח על הבנקים דואג מאוד ליציבות ופחות זוכר את הפן של התחרות, או את הפן של האינטרס של הצרכנים. למרות שיש פה איזושהו אבסורד, כי גם יציבות הבנקים, עליה משליכים המפקחים את יהבם, יכולה להיפגע מחוסר הלימות ההון ומחוסר הפיקוח שהייתה פה. אז בעיניי, זו לא הדרך היעילה ביותר ליישם את זה.

אבל חשוב להגיד שהמצב של פישמן היה ידוע למעלה מעשור. הבחינה של ההתנהלות של הפיקוח על הבנקים לאורך השנים תאפשר לקבוע האם הפיקוח נקט עמדה אקטיבית בה הוא ראה את עצמו כגורם הבוחן גם את תחום הקצאת האשראי, או שבחר בעמדה פאסיבית. במילים אחרות, או שהוא ידע ולא עשה, או שהוא לא ידע ואז גם הייתה בעיה. בכל מקרה, אני חושבת שחשוב מאוד לברר מה הלך שם, מה התנהל ולמה לא הייתה התערבות אקטיבית יותר כדי באמת להביא למצב שזה לא יישנה עוד פעם.

דברים נוספים שחשוב שבאמת – הרגולטור שבעצם ממומן על ידי כספי הציבור של כולנו מתנהל בחוסר שקיפות. לצורך העניין, בנק ישראל היום לא מפרסם את המידע אודות כשלים שהתגלו בביקורות שנערכו על ידו והסנקציות שהוטלו על ידו. סתם לדוגמה, בארצות הברית, כל אזרח יכול להיכנס לאתר הבנק הפדרלי ולראות באילו פעולות אכיפה הבנק נקט, משהו שבארץ פשוט לא קיים. שימוש בכלי אכיפה שהחוק מאפשר לפיקוח - יש היום כלים בחוק שמאפשרים לבנק ישראל לקיים חקירה פלילית, ממש כמו הרשות לניירות ערך, שלא משתמשים בהם פשוט, או להטיל סנקציות אישיות על בנקאים שכשלו. אלה דברים שמעולם לא קרו פה. חשוב להבין שלמשל נושא הסנקציות האישיות על בנקאים - בעולם המתקדמים מוכיחים סנקציות אישיות משיגות הישגים פי כמה וכמה מכל הסנקציות שבסוף מישהו אחר משלם.

איך אמר חבר הכנסת דב תנין? Other People's Money – כשזה נוגע לכיס שלך אז מתנהלים אחרת. העובדה שהבנקים וההנהלות פועלים ללא שום אחריות מקצועית ואישית, ושהם יודעים שאם

יקרה משבר רציני, המדינה – כלומר, אנחנו, מכספי הציבור – תיחלץ לעזרתם, זה גורם קריטי שהביא אותנו למצב הזה.

לכן אני אסכם ואומר: המטרה המשותפת היא למנוע את הכשל - - -

היו"ר איתן כבל:

יש לך שתי דקות.

לינור דויטש:

אני עומדת בזמנים. אני מול הסטופר.

המטרה המשותפת היא למנוע את הכשל הפיננסי הבא באמצעות שינוי תפיסת היסוד של מערכת הבנקאות ושל הפיקוח על הבנקים, הובלת נורמות של אתריות אישית, שימוש בכלי האכיפה שזנחנו לאורך שנים למרות שהם קיימים, ופרסום פעולות האכיפה באופן שקוף.

ממש לשם סיום, אני רק אומר שאני מתחברת מאוד ומסכימה עם דברים של פולקמן לגבי הנושא של הריכוזיות. אני חושבת שיש פה באמת הזדמנות אמיתית לבדוק את הכשלים שגרמו לכך גם בהקשר הריכוזי של השוק. אולי להתקדם למקום שבאמת צריך, הגיע הזמן, לחוקק תיקון לחוק הריכוזיות שיש בו חורים ענקיים, להביא ליישום של רפורמת שטרומ, שהמטרה שלה היא לפתוח את שוק הבנקאות לתחרות, מה שלא קורה. דברים שימנעו את הפעם הבאה, את הפישמן הבא, את הלבוייב הבא. תודה רבה על הזמן ועל הדברים.

היו"ר איתן כבל:

תודה לך גברתי על הדברים וגם על העמידה בלוח הזמנים. עכשו נציג "ארגון צדק פיננסי", ד"ר הראל פרימק?

ברק גונו:

עשינו החלפה. אני ברק גונו מ"ארגון צדק פיננסי", אני אדבר.

היו"ר איתן כבל:

אתה מדבר בשם "ארגון צדק פיננסי"?

ברק גונו:

כן, אני רכז קואליציית הארגונים החברתיים בנושא הבנקאות.

היו"ר איתן כבל:

אוקיי. בבקשה, צא לדרך.

ברק גונו:

שלום רב לחברי הוועדה המכובדים. אני אחד מאותם אזרחים שלפני כמה זמן עמדו עם שלטים ברחוב וקראו שלא לאפשר את הסכם החוב השערורייתי עם פישמן. באתי להפגנה על חשבון הזמן החופשי שלי, כמו שגם עכשו אני על חשבון הזמן החופשי שלי, כאזרח מהשורה, כדי להופיע בפניכם. הפגנה הזאת שעשינו - אני מאמין שזו אחד הדברים שסללו את הדרך להקמת ועדת החקירה שבה אנחנו יושבים כעת.

למה יצאנו להפגין? לא בגלל שחשבנו שבאיזושהי צורה הפנסיות שלנו יגדלו או שנצליח להציל איזושהו משהו מהכסף שירד לטמיון. היה ברור לנו שהכסף הזה כבר אבוד. יצאנו להפגין מכיוון שהבנו שאת השיטה הזאת חייבים לשנות. השיטה שמאפשרת את הפישמנים, את הדנקנרים. את השיטה הזאת אנחנו חייבים לעצור. זו שיטה שמאפשרת לאנשים לא ישרים לקבל כסף ואשראי נדיב מהבנקים, שזה בעצם כסף ציבורי. מערכת הבנקאות לפי דעתנו נמצאת בפשיטת רגל, אבל לא פשיטת רגל כלכלית, אלא פשיטת רגל מוסרית. תסתכלו על מגוון של פרשיות שרק בזמן האחרון הגיעו לדפי העיתונות, סיפורים על

נספח "ח"

העמוד הרלוונטי מתוך הדו"ח המסכם
של ועדת החקירה הפרלמנטרית

ועדת החקירה הפרלמנטרית
להתנהלות המערכת הפיננסית
בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים

דין וחשבון מסכם

ניסן התשע"ט אפריל 2019

תודה גם לארגוני החברה האזרחית שנרתמו בכל מאודם להצלחתה של ועדת החקירה – לתנועה לאיכות השלטון, לובי 99, ישראל 2050, התאחדות הסטודנטים ועמותת בנקים לא מעל החוק.

לבסוף, תודה מקרב לב לצוות היועצים שלי, שגם לו חלק משמעותי בהצלחת הוועדה. בראש ובראשונה תודה לשי (שאקו) דוד, שהיה הרוח החיה מאחורי ועדת החקירה בשלביה הראשונים. תודה לעו"ד מאיה עזריה, אלעד שפינדל, אייל אוסטרינסקי ונתנאל דיין, שליוו אותי לאורך כל הדרך.

אני מבקש להודות לכל מי שסייע לנו לאורך הדרך, מהקמת ועדת החקירה הפרלמנטרית, הסיוע בתקופת פעילותה ועד להשלמת עבודתה והגשת דין וחשבון ליושב-ראש הכנסת:

חה"כ יולי יואל אדלשטיין, יושב-ראש הכנסת

אלברט סחרוביץ, מנכ"ל הכנסת

ירדנה מלר הורוביץ, מזכירת הכנסת

איל ינון, היועץ המשפטי לכנסת

טינה לנדסמן, יועצת ליושב-ראש הכנסת

דוד צביאל, יועץ בכיר למנכ"ל הכנסת

מוחמד שמייה, ראש תחום בכיר (תיאום ומעקב), לשכת מנכ"ל הכנסת

אלינור לאון ימין, מנהלת לשכת מזכירת הכנסת

שמוליק חזקיה, מנהל חטיבת המידע

הודיה קין, מנהלת מרכז המחקר והמידע

עמי צדיק, מנהל המחלקה לפיקוח תקציבי, ממ"מ

אילנית בר, ראש תחום (מחקר ומידע), המחלקה לפיקוח תקציבי, ממ"מ

חיים אבידור, חשב הכנסת

הלל אייזנמן, מנהל מדור בכיר רכש ומחסנים, חטיבת התפעול

ריבי שרביט ריבלין, ראש תחום (רכש ומכרזים)

אילנית ירושלמי, ראש תחום (רכש ומכרזים)

שני רביב משה, יועצת משפטית למינהל הכנסת

שירלי אברמי, מנהלת יחידת כת"ף

נטע משה, ראש תחום (כת"ף)

זהבית מלכה, סטודנטית

יהונתן בן יאיר, סטודנט

ליאת קוגן, סטודנטית

גיא אלמאסי, סטודנט